

Vaateri- talousohjauksen opas velkojen selvittelyyn

**Sari Ovaskainen
Taru Venho**

**SOSIAALI- JA
TERVEYSJÄRJESTÖJEN
AVUSTUSKESKUS**

Sisällysluettelo:

Esipuhe	4
Ensin talous hallintaan vasta lopuksi velat	5
Elämänhallinta	8
Peliriippuvuus	10
Mielenterveys	11
Elämänkriisi	12
Elatusvastuut tai tapaaminen	13
Koulutusavustus (lapsi on täyttänyt 18 vuotta)	13
Rikosasiat.....	14
Velat	16
Tuet- ja avustukset.....	17
Sairastaminen	18
Lapseen liittyvät tuet.....	20
Asumisen tuet	21
Toimeentulotuki.....	22
Seurakunnan diakoniatyö	24
Kolmikantamalli (akordi)	25
Maksuvara	25
Kolme maksuvaraesimerkkiä kuukausittaisista menoista.....	26
Häätö.....	28
Yleistä asiaa veloista.....	29
Velkatilanteen selvittäminen	30
Korot ja luoton perustamiskustannukset, kulut	31
Perintä ja perintäkeinot.....	32
Vapaaehtoinen perintä ja oikeudellinen perintä.....	34
Velkojen vanhentuminen.....	36
Luottotietorekisteri yleistä asiaa.....	37
Käytännön ohje velkojen selvittämiseksi.....	39
Ulosottotodistus (velallisen ulosottoasiat) yleistä asiaa	41
Ohje ulosottotodistuksen saamiseksi	41
Yhteystiedot ulosottoasioissa	41
Verovelkatodistus	42
Luottotietorekisteriote	43
Velkojen järjestely keinoja.....	43

Sosiaalinen luototus	44
Takuusäätiön pienlaina.....	47
Takuusäätiön takaus.....	48
Yksityishenkilön velkajärjestely käräjäoikeuden vahvistamana	49
YKSILÖASIAKKAIDEN PROSESSINOMAINEN TALOUSOHJAUS KAAVIO	51
Velkahistoriani	53
LÄHTEET:.....	54

Esipuhe

Ylivelkaantuminen on keskeinen osa ihmisen sosiaalista ongelmavyöhytiä. Vaateri -ryhmämuotoinen talousohjaus (jatkossa Vaateri) keskittyy talousongelmissa olevien ihmisten toimintakyvyn ja talouden hallinnan edistämiseen vertaistuellisia ryhmä- ja yksilömuotoisia talousohjaustoimintoja hyödyntäen. Tämän oppaan tarkoitus on antaa yleistä tietoa vaikeassa elämäntilanteessa elävien ihmisten talouteen vaikuttavista asioista ja keinoista saada oma talous hallintaan. Vaateri on yksilö- ja ryhmämuotoinen talousohjauspalvelu, jota johtaa Elämänlaatu ry ja jota rahoittaa Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA). Vaateri toiminta alkoi 1.3.2015. Vaaterin avulla on autettu jo yli 3000 ylivelkaantunutta ihmistä.

Erilaisilla toimijatahoilla on ollut tarve puuttua taloudellisia ongelmia aiheuttaviin asioihin, mutta osaaminen on ollut rajallista. Tarvetta on ollut saada lisätietoa eri toimijatahojen olemassaolosta ja osaamista, jotta toisen toimijatahon tietotaidon hyödyntäminen oman työn tueksi olisi mahdollista. Tarvetta on ollut saada myös tietoa, kuinka ja missä vaiheessa eri palveluihin on järkevää ja mahdollista hakeutua. Olemme huomanneet, että talous- ja velka-asiat vaikeuttavat muun muassa ihmisen kuntoutumista ja työllistymistä.

Vaateri on syrjäytymistä ehkäisevää talousohjaustoimintaa, jonka tavoitteena on selkiyttää osallistujien talous- ja velkatilannetta siten, että he ovat aktiivisia toimijoita tilanteensa selvittelyssä. Toimintaa toteutetaan ryhmämuotoisena, mutta siihen on mahdollisuus osallistua myös osin yksilöasiakkaana. Tavoitteena on ryhmämuotoisen talousohjauksen ja vertaisohjaajatoiminnan ja vertaisohjaajakoulutuksen suunnittelu, toteuttaminen ja juurruttaminen talousohjausta tekevien tahojen käyttöön. Toiminnassa tärkeää on hyödyntää yhteistyötahojen asiantuntijuutta.

Vaaterissa on huomattu, että asiakkaiden velkatilanne saadaan hoidettua vaikeasta elämäntilanteesta huolimatta, vaikka asiantuntijatkin sortuvat ajatukseen, ettei velka-asioille voida tehdä mitään, ennen kuin elämänhallinta on parantunut tai lisävelkaantuminen on päättynyt. Vaaterissa asia on koettu eri tavalla. Aluksi kartoitetaan kokonaisvaltaisesti elämäntilanne ja kyky hoitaa raha-asioita ja sen jälkeen velka-asiat. Elämäntilanteen selvittämisen jälkeen Vaaterissa käydään asiakkaan kanssa läpi vaihtoehdot, miten hankalassa taloustilanteessa on mahdollista edetä. Jos päädytään siihen, että velka-asiaa lähdetään selvittämään, avustaa Vaateri liitteiden hakemisessa ja jalkautuu mahdolliseen velkaneuvontakäyntiin. Elämänhallintatilanteen mukaan kartoituksessa on oleellista yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Keskeistä on siis toimijoiden välinen tiivis ja toisen toimijan erityisosaamista kunnioittava yhteistyö. Vaaterin keskeisenä tavoitteena on jakaa tietoutta, joten uskalla rohkeasti lähteä selvittämään omiasi taikka asiakkaasi talouteen liittyviä haasteita. Autamme mielellämme.

Salossa 15.1.2021

Sari Ovaskainen
Talousohjauksen johtaja

Asiakkaan kokonaisvaltainen tilanne taloudenhallinnan osalta

Ensin talous hallintaan vasta lopuksi velat

Vaaterissa tehtyjen havaintojen mukaan, pysyvä ja tuloksellinen lopputulos edellyttää taloudenhallinnan menettämisen syiden selvittämisen ja niihin puuttumisen. Kokonaisvaltainen velkojen järjestely vaatii osin vakiintuneita olosuhteita. Olosuhteiden ja usein asiakkaan suhtautumisen talouteen liittyviin asioihin täytyy muuttua, ennen kuin tilanne on ratkaistavissa. **Aluksi kartoitetaan elämäntilanne ja kyky hoitaa raha-asioitaan ja sen jälkeen velka-asiat.**

Kartoita ainakin seuraavat asiat:

- **Asumistilanne**
  - Onko asunto jo olemassa, hakemassa tai vaihtamassa
  - Onko asunto asiakkaan kokonaistilanne huomioiden järkevä
  - Onko ollut ongelmia (esteitä) asunnon hankinnassa
  - Onko asiakkaalla esim. vuokravelkaa (vuokratästit vaikuttavat asunnon saamiseen)
  - Tarvitseeko tukea asunnon saamiseksi tai säilyttämiseksi
- **Toimeentulo (tulot, menot, velat ja varallisuus)**
  - Mistä tulot muodostuvat
  - Onko mahdollisuutta parantaa omaa tulotasoaan
  - Onko tuloihin tulossa lähitulevaisuudessa muutoksia (esim. 400 päivää täyttymässä ja ansiosidonnainen loppuu, jolloin tulot laskevat, koska tukimuoto muuttuu Kelan peruspäivärahasi => asumistuen ja toimeentulotuen tarkistus, tai lapsi täyttää 17 tai 18 vuotta tai toisen asteen koulutus päättyy=> menoerä vastuu muuttuu)
  - Onko kaikki sosiaalietuudet haettu
  - Millaisia menoja asiakkaalla on (ovatko menot välttämättömiä, mitkä menot huomioidaan esim. tukia tai velkoja järjesteltäessä)
  - Ovatko menot suuruudeltaan kohtuullisia, voiko niihin vaikuttaa
  - Kuinka paljon velkaa, milloin ja mihin velat on otettu
  - Ovatko velat hoidossa vai hoitamatta
  - Miksi velat ovat jääneet hoitamatta
  - Onko velkaantumisen syy hoidossa tai poistunut
  - Onko asiakkaalla varallisuutta ja jos on niin minkälaista
  - Onko omaisuuden myynnillä tai panttauksella mahdollista saada velkatilanne hallintaan (onko velkaa mahdollisuus saada omaisuutta vastaan)
  - Samassa taloudessa asuvien toimeentuloasiat heijastuvat koko perheeseen

- **Luottotiedot**
  - Onko asiakkaalla ja millaisia luottotietohäiriömerkintöjä
  - Milloin merkintä poistuu, voiko samasta asiasta tulla vastaava merkintä uudelleen (luottotiedot saattavat vaikuttaa mm. työpaikan, asunnon ja vakuutusten saamiseen sekä mahdollisiin velan järjestelykeinoihin)
  - Velan tullessa maksetuksi tai sen vanhentuessa merkintöjä saattaa olla mahdollista muuttaa

- **Työ- ja koulutusasiat**
  - Millainen koulutus asiakkaalla on ja onko tarvetta lisäkoulutukseen
  - Tarvitseeko asiakas apua koulutusmahdollisuuksien kartoitukseen
  - Onko töissä, lomautettuna vai työtön (=>tulotaso ja sen pysyvyys)
  - Kuinka kauan ollut työttömänä (=>päivärahamuutokset)
  - Tarvitseeko apua työnhaussa

- **Perheasiat**
  - Kuinka monta henkilöä taloudessa asuu (=> koko perheen toimeentulotiedot heijastuvat yksittäisen ihmisen kokonaistilanteeseen)
  - Minkä ikäisiä lapsia asuu samassa taloudessa vai muualla ja tapaako heitä ja kuinka usein (=> lasten ikä vaikuttaa laskennalliseen menoerään)
  - Onko elatusapu tai tukiasiat kunnossa (=> elatusmaksuihin saattaa olla mahdollista saada maksuvapautus Kelalta tai elatusmaksuvelvollisuutta voidaan hakea muutettavaksi lastenvalvojan tai käräjäoikeuden kautta)
  - Tarvitseeko asiakas apua lasten tapaamisten järjestämiseksi

- **Terveydentila, päihteiden käyttö/pelaaminen**
  - Millainen terveydentila on (=>mahdollistaako tilanne etenemisen nyt => ajoitus)
  - Terveydentila saattaa vaikuttaa velkojen järjestelykeinoon ja sen kestoaikaan
  - Vaikuttaako terveydentila/riippuvuudet taloudenhallintaan
  - Millaisia menoja syntyy terveydenhoidosta
  - Onko tuet hankittu (=> esim. eläkkeensaajan hoitotuki)
  - Onko menoista tingitty kohtuuttomasti (esim. tärkeät lääkkeet hankkimatta)
  - Onko ongelmiin haettu apua, jos ei niin miksi ei, tarvitseeko siihen apua
  - Velkoja järjesteltäessä lausunnon saaminen hoitotalolta saattaa edesauttaa järjestelyyn pääsemistä

- **Rikostausta**
  - Millainen rikostausta on ja kuinka vanhoja mahdolliset rikokset ovat
  - Onko esimerkiksi koevapaudessa (=> saattaa vaikuttaa velkojen järjestelyyn)
  - Onko avoimia rikosasioita vireillä käräjä- ja hovioikeudessa
  - Tarvitseeko apua rikosasioiden selvittelyssä
  - Onko muuntokelpoisia sakkoja (=> maksusuunnitelma/Oikeusrekisterikeskus, muuntoistunto/käräjäoikeus: maksuvapautus, muuntamatta jättämisspätös, maksuaikaa)

- **Tukiverkosto**

- Onko asiakas ammatillisen tai vertaistuen piirissä
- Tarvitseeko asiakas apua tuen saamiseksi
- Tiedonkulku verkoston välillä asiakkaan luvalla

Kiireellisten asioiden hoito (esim. asumisen mahdollistaminen / turvaaminen, sakkojen muunnon ehkäiseminen, päihdekuntoutukseen ohjaaminen).

Tässä elämäntilanteen kartoituksessa on myös oleellista yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. On tunnettava eri toimijoiden vahvuudet. Toimijoiden keskinäinen luottamus ja henkilökohtainen tuntemus ovat keskiössä, kun asiakasta motivoidaan hänelle parhaaksi tarkoitettuun palveluun. On hyvä tietää, yhteistyötoimijoiden palveluksessa palvelevien työntekijöiden nimiä ja tapaa toimia, sillä näin suositus toisen palvelusta tuntuu asiakkaasta inhimilliseltä ja motivoivalta. Kun toimijoiden välillä on luottamus, voi vakuuttaa asiakkaalle, että hänkin voi olla rehellinen ja avoin omien asioiden suhteen. Toimija uskaltaa vakuuttaa asiakkaalle, että hän tulee autetuksi ja kuulluksi toisen organisaation palvelussa. Toisen toimijan tuntemus edesauttaa myös sitä, että uskaltaa luvata asiakkaalle, että hänelle ei tule lisäongelmia tai sanktioita rehellisyydestä, vaikka aiemmin asiakas olisin tullut kaltoin kohdelluksi. Voidaan sanoa hyvillä mielin asiakkaalle, että kannattaa ottaa yhteyttä esimerkiksi aikuissosiaalitoimeen tai päihdehoitoon.

Olisi hyvä tietää toisten toimijoiden vahvuudet ja tunnistaa mihin oman toiminnan työraja on hyvä ja järkevä vetää. Tärkeää on tietää, miten asiakas tulee parhaiten palveluksi ja tiedostettava ajatus, että minä en voi hoitaa kaikkea.

Elämänhallinta

Päihderiippuvuus (alkoholi, lääkkeet, laittomat päihteet)

Päihderiippuvuuspalveluja tarjoaa julkisella puolella terveyskeskukset. Kannattaa ottaa yhteyttä omaan asuinalueen lähimpään terveyskeskukseen hoitavaan omaan lääkäriin.

A-klinikka (valtakunnallisesti)

Tarjoaa valtakunnallisesti päihde ja mielenterveyspalveluja. Lisätietoa saat www.a-klinikka.fi ja www.a-klinikka.fi/palvelut/kaikki-palvelut

Salo

A-klinikka Salo

Päihde- ja riippuvuusongelmien hoitoon erikoistunut avohoitopoliklinikka. Tarjoaa palveluita myös läheisille. Helsingintie 7 A, 3. Krs. puh. 040 1368 126 ja 040 1368 127 (ma-to 8.15–15, pe 8.15–14).

Avoimet ja suljetut ryhmät

Ryhmä- ja vertaistukityö tarjoaa ammatillisesti ohjattua vertaistoimintaa riippuvuudesta toipuille. Lisätietoa ryhmistä puh. 044 324 8808 ja 044 324 8807

www.a-klinikka.fi/toimipisteet/salo/ryhmat-ja-vertaistuki-salo

Hoitoa verkossa

Verkkoterapia on tarkoitettu alkoholinkäytön vähentämiseen ja lopettamiseen. Neuvoa saa myös chatissa ja sähköpostitse: hoitoaverkossa@a-klinikka.fi

www.hoitoaverkossa.fi/ota-yhteytta

www.hoitoaverkossa.fi/verkkoterapia

Toimintakeskus Salo

Turuntie ("Open Door") tarjoaa kohtaamispaikan, matalan kynnyksen palveluja ja tukitoimintaa päihteitä käyttäville. Ei edellytä päihteettömyyttä, mutta päihteiden käyttö toimipisteen tiloissa on kiellettyä. Turuntie 10, puh. 050 568 9373. Avoinna ma 9–12, ke 9–15, pe 12–15.

<https://www.a-klinikka.fi/toimipisteet/salo/toimintakeskus-salo-turuntie>

Vieroitushoitoyksikkö Salo

Hoitoon voi hakeutua itsenäisesti Varsinais-Suomen alueelta tai esimerkiksi terveyskeskuspäivystyksen ja A-klinikan kautta. Muista kunnista tarvitsemme kotikunnan sosiaali- tai terveystoimen myöntämän maksusitoumuksen hoitoon. Kalkkitie 5–7, puh. 040 7149 600 ja 040 7149 601 (24/7). Ota yhteyttä ennen hoitoon tuloa paikkatilanteen varmistamiseksi.

<https://www.a-klinikka.fi/toimipisteet/salo/vieroitushoitoyksikko-salo>

Vantaa

Itä-Vantaan A-klinikka

- Päivystys
- Yksilötapaamiset päihdeongelmallisille ja päihdeongelmaisten läheisille
- Pari- ja perhetapaamiset
- Ryhmät
- Lääkevieroitus
- Toimintaterapiapalvelut
- Kurssimuotoinen avohoito, intensiivikuntoutumiskurssi
- Korva-akupunktiohoitoa

Ajanvaraus ja neuvonta p. 09 8392 3415 ma–pe klo 12–13, Kielotie 20 C, 2. Krs, 01300 Vantaa.

https://www.vantaa.fi/terveys-ja_sosiaalipalvelut/paihteet_ja_mielenterveys/ongelmana_alkoholi_tai_laakkeet/ita-vantaan_a-klinikka

Länsi-Vantaan A-klinikka

- Päivystys
- Yksilötapaamiset päihdeongelmallisille ja päihdeongelmaisten läheisille
- Pari- ja perhetapaamiset

- Ryhmät
- Lääkevieroitus
- Toimintaterapiapalvelut
- Kurssimuotoinen avohoito, intensiivikuntoutumiskurssi
- Korva-akupunktiohoitoa

Ajanvaraus ja neuvonta p. 09 8393 5534 ma–pe klo 12.00–13.00, Laajaniityntie 3, 5. krs, 01620 Vantaa.

<https://www.vantaa.fi/terveys- ja sosiaalipalvelut/paihteet ja mielenterveys/ongelmana alkoholi tai laakkeet/lansi-vantaan a-klinikka>

Peliriippuvuus

A-klinikka (valtakunnallinen)

Lisätietoa saa www.a-klinikka.fi

Peluuri Peliklinikka (valtakunnallinen)

Peluurin maksuton Chat-palvelu, arkisin ma-pe kello 12-15 sekä auttava puhelin 0800 100 101, arkisin kello 12-18. Siltasaarencatu 12 a 6. Krs, 00530 HELSINKI.

OmaPeluri

Keskustelua teemaryhmissä, ohjattuihin pelaajien tai läheisten ryhmissä tai kysy samaa kokeneelta vertaiselta. Hyödynnä pelaamattomuuslaskuria tai kirjanmerkkejä. Rekisteröitymällä OmaPeluriin saat vertaistukea ja työkaluja muutoksen tueksi.

<https://peluuri.fi/fi/user/register>

Lisätietoa saat www.peluuri.fi

Järjestöt tarjoavat erilaisia tukitoimintoja kuten erilaisia vertaistuki-keskusteluryhmiä, henkilökohtaista ohjausta sekä Chat-neuvontaa ja keskustelua henkilökohtaisesti, sekä vertaistukimuotoisena.

Mielenterveys

”Mielenterveys on ihmisen hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn perusta”

Mielenterveyspalveluja tarjoaa julkisella puolella terveyskeskukset. Ota yhteyttä oman asuinalueesi lähimpään terveyskeskuksen hoitavaan omaan lääkäriin.

Valtakunnalliset ja paikalliset kolmannen sektorin palveluista löytyy lisätietoa sivulta www.mieli.fi Suomen mielenterveys ry. (ent. Suomen mielenterveysseura ry).

Sekaisin Chat-palvelu (Suunnattu 10-29 vuotiaille). Arkisin kello 9-24 ja viikonloppuisin 15-24.

Sekaisin Chat-palvelussa voit keskustella mistä tahansa sinua askarruttavasta aiheesta. Keskustella voit kerran päivässä maksimissaan 45 minuuttia kerrallaan.

<https://sekasin247.fi/>

Tukinet

Tukinet tarjoaa Solmussa Chat-palvelua ma ja ke klo 17-19 sekä ti ja to klo 8-10.

Elämä solmussa? Auotaan solmuja yhdessä! Solmussa-chat palvelee täysin anonyymisti ja maksutta.

www.tukinet.net/solmussa.tmpl

Tukinet on internetissä toimiva alusta eri järjestöjen tarjoamille kriisi, tuki- ja auttamispalveluille. Mukana yli 60 sosiaalialan järjestöä. <https://tukinet.net/>

Suomen Klubitalot Ry.

Klubitalot ovat mielenterveyskuntoutujien ja palkatun henkilökunnan muodostamia, yhdenvertaisia yhteisöjä. Ne täydentävät psykososiaalisia palveluja ja edistävät kuntoutujajäsenten toipumista. Klubitalot tarjoavat jäsenilleen tavoitteellista toimintaa arkeen, vertaistukea ja yksilöllistä ohjausta. Suomessa on 23 Klubitaloa.

Salo

Salon Klubitalo tarjoaa matalan kynnyksen toimintaa työikäisille, joilla on mielenterveydellisiä haasteita. Tarjoamme kansainvälistä psykososiaalista kuntoutusta, painopiste työ- ja opintoelämän valmiuksien ylläpitämisessä.

Tervetuloa tutustumaan itsenäisesti tai tukihenkilön kanssa. Ota yhteyttä ja sovi tutustumisaika puh. 044 727 5150.

Toiminnanjohtaja Satu Meriläinen, 040 532 9748

satu.merilainen@salonklubitalo.fi

salonklubitalo.fi

Vantaa

Tikkurilan Klubitalo tukee vantaalaisia jäseniään työllistymiseen, koulutukseen ja aktiivisempaan elämään yhteiskunnassa. Työpainotteinen päivä koostuu yhteisön ylläpitämiseen liittyvistä tehtävistä. Tärkeässä roolissa on myös opiskelun ja työllistymisen tukeminen mm. siirtymätyöohjelman avulla. Tutustumisajat ovat tiistaisin parillisilla viikoilla klo 10.30 ja parittomilla viikoilla klo 13.30.

Ilmoittaudu tutustumaan joko puhelimitse 040 721 7869 tai postilla tikkurila@eskot.org

<https://suomenklubitalot.fi/yhteystiedot/klubitalot-suomessa/>

Avuntarjonta on monipuolista. Halutessasi voit saada juuri sinulle sopivaa palvelua. Apu voi olla yhteisöllistä (Klubitalot) tai sitten yksilöllistä keskusteluapua Chat-palvelussa (Solmussa Chat) tai ryhmissä tapahtuvaa vertaistukimaista Chat-keskustelua (www.tukinet.net).

Jotta murheet ja sinua askarruttavat asiat eivät kasaantuisi, sinun kannattaa hakea apua mahdollisimman nopeasti ja ennakkoluulottomasti.

Elämänkriisi

Mielenterveystoimiston palvelun saaminen edellyttää hoitavan lääkärin lähetettä.

Kaupungin tai kunnan sosiaalihuolto.

Diakonia eli paikallisen kirkon seurakunnan tarjoamaa apu ja tuki asukkailleen ja heidän perheilleen vaikeissa elämäntilanteissa. Avunsaannin edellytyksenä ei ole kirkkoon kuuluminen.

Mieli Suomen Mielenterveys ry:n Kriisipuhelin 09 2525 0111 (pvm/mpm). Aukioloajat arkisin klo 09.00-07.00, viikonloppuisin ja juhlapyhinä klo 15.00-07.00.

Helsinki, SOS-kriisikeskus 09 4135 0510, <https://mieli.fi/fi/tukea-ja-apua/kasvokkain/sos-kriisikeskus>

Salo, Kriisikeskus Etappi 044 727 3700, <https://www.mielenterveysseurat.fi/salo/>

Muistathan, että jos sinusta tuntuu haasteelliselta mennä palvelun piiriin yksin, ELARY on valmis auttamaan sinua myös tukihenkilönä.

Elatusvastuut tai tapaaminen

Ota yhteyttä kaupunkisi tai kuntasi sosiaalihuollon lastenvalvontaan.

<https://www.salo.fi/sosiaalijaterveyspalvelut/lapsiperheidenpalvelut/perheoikeudellisetasiat/>

Koulutusavustus (lapsi on täyttänyt 18 vuotta)

<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/lapsen-asema-erotilanteessa/lapsen-elatus>

Vanhemmat vastaavat lapsen koulutuksesta aiheutuneista kustannuksista myös sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt 18 vuotta, mikäli se harkitaan kohtuulliseksi. Tällöin otetaan erityisesti huomioon lapsen taipumukset, koulutuksen kesto-aika, siitä aiheutuvien kustannusten määrä sekä lapsen mahdollisuudet koulutuksen päätyttyä itse vastata koulutuksestaan aiheutuvista kustannuksista.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1975/19750704#L1P3>

Rikosasiat

Oikeusrekisterikeskus = ORK, Täytäntöönpano- ja maksuasiat: puh.029 56 65662, ma-pe klo 10-14.

- Sakkomääräyksellä vahvistettua päiväsakkoa, rangaistusmääräyssakkoa tai rikesakkoa ei muunneta vankeudeksi
- Jos sakkoa ei saada perityksi rahana, se muunnetaan vankeudeksi. Muuntorangaistuksen määrää käräjäoikeus, jonka istuntoon sakotettu on nimenomaan tätä varten haastettu. Muuntorangaistuksen pituus määräytyy niin, että kolmea maksamatta olevaa päiväsakkoa vastaa yhden päivän vankeus. Uhkasakkoa muunnettaessa jokaista täyttä 30 euron määrää vastaa yhden päivän vankeus
- Sakon täytäntöönpanosta annettua lakia on muutettu siten, että 1.1.2019 lähtien Oikeusrekisterikeskus voi myöntää maksuaikaa myös muuntorangaistusasioille

Lisätietoa muuntorangaistusasian maksuaikahakemuksesta sekä muista asioista löytyy Oikeusrekisterikeskuksen kotisivuilta:

<https://www.oikeusrekisterikeskus.fi>

Käräjäoikeudet

- Käsittelevät rikos-, riita- ja hakemusasioita
- Asianajollisia neuvoja tuomioistuimien ei saa antaa, vaan sitä tehtävää varten ovat oikeusaputoimistot, asianajotoimistot ja lakiasiainoimistot

<https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index.html>

Oikeusaputoimistot

- Oikeusapu tarkoittaa sitä, että kansalainen voi saada itselleen oikeudellisen asian hoitamista varten avustajan kokonaan tai osittain valtion varoilla. Oikeusapu kattaa kaikki oikeudelliset asiat
- Oikeusapua ei kuitenkaan yleensä myönnetä, jos hakijalla on oikeusturvavakuutus, josta asian kulut voidaan korvata
- Oikeusapua ei anneta yrityksille eikä yhteisöille
- Oikeudenkäyntiasioissa asianosainen tarvitsee yleensä avukseen asiantuntevan avustajan, esimerkiksi kantajana ollessaan nostamaan kanteen ja syytettynä puolustamaan häntä. Jos asia kuitenkin on sen laatuinen, että hakija kykenee itsekin hoitamaan sen, ei avustajaa tuomioistuinkäsittelyyn myönnetä:

- yksinkertaiset hakemusasiat, kuten riidattomat avioerot
  - rikosasiat, joissa odotettavissa on sakkorangaistus, tai muu selvä asia, esimerkiksi rattijuopumus
  - verotusta tai julkista maksua koskevat asiat
  - asiat, joissa vaatimukset perustuvat kunnan jäsenyyteen.
- Muut kuin oikeudenkäyntiasiat esimerkiksi oikeudellinen neuvonta, vastapuolen kanssa käytävät sovintoneuvottelut, perunkirjoitukset, avustaminen osituksessa ja perinnönjaossa, asiakirjojen laadinta ja valitusten teko.

Oikeudellinen puhelinneuvonta:

Oikeusaputoimistojen lakimiehet antavat oikeudellista puhelinneuvontaa siihen soveltuviissa asioissa. Puhelinneuvontaa varten varataan aika. Puhelinajan saamiseksi otathan yhteyttä toimipaikkoihimme. Puhelinnumerot löytyvät alla olevasta linkistä.

<https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index/yhteystiedot.html>

Chat-neuvontapalvelu:

Oikeusavun valtakunnallisessa neuvontapalvelussa voit saada yleistä neuvontaa ja ohjausta. Yksityisluonteisia tietoja, kuten nimiä tai henkilötunnuksia ei tarvita. Chat on avoinna arkisin klo 10-12. Linkki chat-palveluun löytyy alla olevasta linkistä.

<https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index.html>

Oikeusaputoimistojen etäpalvelu

Oikeusaputoimistojen etäpalvelu tarkoittaa, että asiakas saa oikeusavun palveluja videoyhteyden välityksellä. Etäpalvelun välityksellä voi asioida oikeusapusihteerin ja oikeusavustajan kanssa samalla tavoin kuin toimistossakin. Lisää aiheesta, löytyy alla olevasta linkistä.

<https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index/hakeminen/etapalvelu.html>

Linkki Oikeusaputoimiston kotisivuille:

<https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index.html>

Yksityinen avustaja

Yksityisiä asianajopalveluja saa asianajo- ja lakiasiaintoimistoista sekä muista oikeudellisia palveluja tarjoavista yrityksistä

Asianajajat; <https://asianajajaliitto.fi/asianajopalvelut/mista-loydan-asianajajan/>

Velat

Talous- ja velkaneuvonta

Talous- ja velkaneuvonnan tavoitteena on asiakkaan talouden tasapainottaminen talousneuvonnan ja velkojen järjestelyn keinoin. Yhteyttä ottavalla henkilöllä on mahdollisuus päästä talous- ja velkaneuvonnan lakisääteisten palvelujen piiriin. Neuvontaa on mahdollista saada anonyymisti matalalla kynnyksellä. Asiakkaalla on mahdollisuus itse valita, missä oikeusaputoimistossa hän asioi ja haluaako hän etäpalvelua.

Asiakasta ajetaan esteellisyysajo. Mikäli esteellisyys on olemassa eli samaan aikaan oikeusavussa on käsittelyssä tämän asiakkaan vastapuoli, asiakasta ohjeistetaan olemaan yhteydessä hänen valitsemaansa toiseen oikeusaputoimistoon koskien uutta asiakkuutta.

Velkaneuvonta kartoittaa asiakkaan ylivelkatilanteen sekä selvittää velkajärjestelyn edellytykset ja mahdolliset esteet. Väliaikaiset tilanteet tulisi kartoittaa puhelinhaastattelussa ja pyrkiä asiakkuuden oikea-aikaisuuteen, jottei asiakkaalle tule epäselvyyksiä hänen mahdollisuuksistaan saada järjestely tilanteessaan.

Talous- ja velkaneuvoja neuvoo asiakasta hänen taloutensa asioissa ja avustaa häntä järjestelyprosesseissa. Velkaneuvoja kartoittaa asiakkaan tilanteen ja tarjoaa mahdollisuutta talousneuvontaan sekä apuaan järjestelykeinojen hakemiseen voimassa olevien normien puitteissa. Asiakkuus perustuu vapaaehtoisuuteen.

Toimintaperiaatteena on, että asiakas hoitaa mahdollisuuksiensa mukaan omia asioitaan itsenäisesti annettujen ohjeiden ja neuvojen avulla velkaneuvontaprosessin eri vaiheissa.

Asiakas saa apua velkajärjestelyn hakemiseen käräjäoikeudelta ja maksuohjelman sekä muiden edellytettyjen selvitysten ja asiakirjojen laatimiseen.

Palvelua on mahdollista saada myös etäpalveluna videoyhteyden välityksellä.

Lisää velkaneuvonnasta voit lukea alla olevasta linkistä:

https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index/talous_ ja_velkaneuvonta.html

Takuusäätiö (kts. tarkempi kohta)

Takuusäätiön takaus sekä Takuusäätiön pienlaina

Velkalinja ja Chat – neuvonta; <https://www.takuusaatio.fi/palvelumme/velkalinja-ja-chat-neuvonta>

Lisää Takuusäätiöstä löydät alla olevasta linkistä:

<https://www.takuusaatio.fi>

Tuet- ja avustukset

Kelan yleisimmät tuet ja avustukset

Kelan kaikki avustukset ovat määräaikaaisia, joten avustukset kannattaa hakea ajallaan. Tutustu avustuksiin Kelan sivuilta. Avustuksia voidaan hakea kolmella tavalla; Kelan kotisivujen kautta, varaamalla aika Kelaan, tai menemällä lähimpään Kelan toimipisteeseen ilman ajanvarausta.

Opiskelijan tuet

Opintotuki

Opintotuen myöntämisen yleisiä edellytyksiä ovat:

- oppilaitokseen hyväksyminen
- [päätoiminen opiskelu](#)
- [opinnoissa edistyminen](#)
- [taloudellisen tuen tarve](#)

Opintotukeen kuuluvat:

- [opintoraha](#)
  - [opintorahan huoltajakorotus](#)
  - [opintorahan oppimateriaalilisä](#)
- [opintolainan valtioneuvoston takaus](#)
- [asumislisä](#) (vain ulkomailla tai Ahvenanmaalla opiskelevilla ja asuvilla sekä kansan- tai urheiluopiston maksullisilla linjoilla opiskelevilla, jotka asuvat opiston asuntolassa)

Opintotuki voidaan tarkistaa [opintotuen laskurilla](#), onko mahdollista saada opintotukea ja kuinka paljon:

https://asiointi.kela.fi/otlaskenta_app/OTLaskentaApplication?&lang=fi

Lisää opiskelijan tuista voi tutustua alla olevasta linkistä:

<https://www.kela.fi/opintotuki>

Työttömän tuet

Peruspäiväraha

- Peruspäivärahaa maksetaan enintään 400 päivän ajan.
- Jos työhistoriaa on alle kolme vuotta, päivärahan enimmäiskesto on 300 päivää.
- Enimmäisajan täytyttyä voit hakea työmarkkinatukea.

Lisää peruspäivärahasta voi tutustua alla olevasta linkistä:

<https://www.kela.fi/peruspaivaraha>

Työmarkkinatuki

- työttömälle, joka tulee ensi kertaa työmarkkinoille tai joka ei ole ollut riittävän pitkään töissä eli ei täytä työssäoloehto
- työttömälle, joka ei voi enää saada perus- tai ansiopäivärahaa, koska niiden saamisen enimmäisaika on täyttynyt.
- Työtön voi ilmoittaa hakemuksessa työttömyysajan ainoastaan jälkikäteen. Työttömyysetuuden takautuva haku aika on 3 kuukautta.

Lisää työmarkkinatuesta voi tutustua alla olevasta linkistä:

<https://www.kela.fi/tyomarkkinatuki>

Sairastaminen

Sairauspäiväraha

Sairauspäiväraha korvaa alle vuoden kestävä työkyyttömyyden aiheuttamaa ansionmenetystä.

Sairauspäivärahaa varten tarvitaan lääkärintodistus. A-lääkärintodistuksella voi saada sairauspäivärahaa yleensä enintään 60 arkipäivää. Sen jälkeen tarvitaan B-lääkärinlausunto tai muu selvitys työkyyttömyydestä. Lisäselvityksiä saatetaan pyytää jo aiemmin.

Sairauspäivärahaa maksetaan omavastuuajan jälkeen. Omavastuu-aika on yleensä sairastumispäivä ja sitä seuraavat 9 arkipäivää.

Sairauspäivärahaa maksetaan enintään 300 arkipäivältä eli noin vuoden ajan. Sairauspäivärahaa maksetaan enintään sen kuukauden loppuun, jota seuraavan kuukauden aikana 300 päivärahopäivää tulisi täyteen. Enimmäisaikaan lasketaan mukaan edeltäneeltä 2 vuodelta kaikki päivät, joilta on ollut oikeus Kelan sairauspäivärahaan. Mukaan lasketaan siis myös ne päivät, joina on ollut työkyvyttömyys mutta joina ei esimerkiksi vuositulojen vähyyden vuoksi ole maksettu sairauspäivärahaa.

Lisää sairauspäivärahasta voi tutustua alla olevasta linkistä:

<https://www.kela.fi/sairauspaivaraha>

Osasairauspäiväraha

Osasairauspäiväraha tukee työkyvyttömän henkilön pysymistä työelämässä ja paluuta koko-aikaiseen työhönsä.

Paluu osa-aikaiseen työhön on vapaaehtoinen järjestely, johon tarvitaan sekä työntekijän että työnantajan suostumus. Se ei saa vaarantaa terveyttä eikä toipumista. Työajan on vähennyttävä 40–60 %:iin aiemmasta.

Osa-aikatyöstä sovitaan työterveyslääkärin tai muun työolosuhteet tunnevan lääkärin arvion perusteella. Osa-aikatyöjärjestelyn tulee kestää yhtäjaksoisesti vähintään 12 arkipäivää. Arkipäiviin luetaan myös lauantait.

Osasairauspäivärahaa maksetaan enintään 120 arkipäivältä.

Lisää osasairauspäivärahasta voi tutustua alla olevasta linkistä:

<https://www.kela.fi/osasairauspaivaraha>

Kuntoutusraha

Kuntoutusrahaa voi saada 16–67-vuotias, joka osallistuu kuntoutukseen. Kuntoutusrahaan on oikeus omavastuuajan jälkeen sellaiselta kuntoutuspäivältä, joka kestää matkoineen vähintään 4 tuntia tai muutoin estää tekemästä työtä ja saamasta toimeentuloa. Jos työaika on kuntoutuksen vuoksi lyhennetty vähintään 40 % normaalista päivittäisestä työajastasi, on mahdollista saada osakuntoutusrahaa.

Lisää kuntoutusrahasta voi tutustua alla olevasta linkistä:

<https://www.kela.fi/kuntoutusraha>

Lapseen liittyvät tuet

Vanhempainpäivärahat

Vanhempainpäiväraha on yhteinen nimitys etuuksille, joita ovat

- äitiysraha ja erityisäitiysraha
- isyysraha
- vanhempainraha
- osittainen vanhempainraha

Lisää vanhempainpäivärahasta voi tutustua alla olevasta linkistä:

<https://www.kela.fi/vanhempainpaivarahat>

Lapsilisä

Kela maksaa jokaisesta Suomessa vakituisesti asuvasta lapsesta lapsilisää sen kuukauden loppuun, jolloin lapsi täyttää 17 vuotta. Oikeus lapsilisään perustuu maassa asumiseen. Maksaminen loppuu, jos lapsi ja hänen huoltajansa muuttavat ulkomaille pysyvästi. Lapsilisä on verotonta tuloa.

Lapsilisä maksetaan seuraavan kuukauden alusta siitä, kun lapsi on syntynyt. Lapsilisää maksetaan sen kalenterikuukauden loppuun,

- jolloin lapsi täyttää 17 vuotta
- jolloin lapsi muuttaa ulkomaille tai
- kun lapsi alkaa seuraavasta kuukaudesta saada kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä.

Lapsilisä maksetaan yleensä äidille tai isälle tai muulle huoltajalle. Lapsilisää voi hakea joko erikseen tai samalla, kun hakee vanhempainpäivärahaa. Lapsilisää voi hakea myös muu lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaava henkilö. Esimerkiksi perhehoitaja tai isovanhempi voi hakea lapsilisää.

15 vuotta täyttänyt lapsi ja kunta eivät voi hakea lapsilisää, mutta voivat vaatia tietyissä tilanteissa vanhemmalle myönnetyn lapsilisän maksamista itselleen. Esimerkiksi jos lapsi on sijoitettu kunnan kustannuksella laitoshoitoon, voi kunta esittää lapsilisän maksamista kunnalle.

Lisää vanhempainpäivärahasta voi tutustua alla olevasta linkistä:

<https://www.kela.fi/lapsilisa>

Asumisen tuet

Yleinen asumistuki

Yleistä asumistukea voidaan maksaa pienituloiselle ruokakunnalle asumismenojen helpottamiseksi. Asumistukea voi saada vuokra- tai omistusasuntoon.

Ruokakunnan muodostavat samassa asunnossa asuvat henkilöt. Asumistuki myönnetään ruokakunnalle yhteisesti.

Asumistuen määrään vaikuttavat asumismenojen lisäksi ruokakunnan

- aikuisten ja lasten lukumäärä
- asunnon sijaintikunta
- bruttokuukausitulojen yhteismäärä.

Alla linkki asumistukilaskuriin:

https://asiointi.kela.fi/aylaskenta_app/AYLaskentaApplication?&lang=fi

Lisää yleisestä asumistuesta voi tutustua alla olevasta linkistä:

<https://www.kela.fi/yleinen-asumistuki>

Asumistuki opiskelijalle

Opiskelijat siirtyvät yleisen asumistuen piiriin 1.8.2017 alkaen. Opiskelijat saavat yleistä asumistukea samoin ehdoin kuin muutkin tuen saajat, joten tukea myönnettäessä ei huomioida opiskelukuukausia tai opintotuen enimmäisaikoja. Asumistuki ei vaikuta opintotuen saamiseen, eikä sitä ei huomioida tulona opintotuessa.

Lisää opiskelijan asumistuesta voi tutustua alla olevasta linkistä:

<https://www.kela.fi/asumiseen-tukea-opiskelijalle>

Eläkkeensaajan asumistuki

Eläkkeensaajan asumistukea on mahdollista saada, jos asuu vakinaisesti Suomessa, on pienituloinen ja saa eläkettä, joka oikeuttaa eläkkeensaajan asumistukeen. Asumistukea voi saada vakinaiseen vuokra- tai omistusasuntoon.

Eläkkeensaajan asumistukea voi hakea:

- jos asuu yksin
- jos asuu puolison kanssa tai
- jos muutkin asunnossa asuvat saavat eläkettä, joka oikeuttaa eläkkeensaajan asumistukeen.

Alla linkki eläkkeensaajan asumistukilaskuriin:

https://asiointi.kela.fi/aelaskenta_app/AELaskentaApplication?&lang=fi

Lisää eläkkeensaajan asumistuesta voi tutustua alla olevasta linkistä:

<https://www.kela.fi/elakkeensaajan-asumistuki>

Toimeentulotuki

Toimeentulotuki on henkilön tai perheen viimesijainen taloudellinen tuki, joka kattaa elämän perusmenoja.

Suomessa asuva tai oleskeleva henkilö tai perhe voi saada toimeentulotukea, jos tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin menoihin, kuten ruokaan ja asumiseen. Lähtökohtaisesti tuloiksi lasketaan kaikki käytettävissä olevat tulot ja varat.

Toimeentulotuki on tarkoitettu lyhytaikaiseksi etuudeksi, ja sen tarkoitus on auttaa tilapäisten vaikeuksien yli, ehkäistä sellaisten syntymistä ja edistää itsenäistä selviytymistä.

Toimeentulotuki muodostuu kolmesta osasta:

- perustoimeentulotuesta
- täydentävästä toimeentulotuesta
- ehkäisevästä toimeentulotuesta.

Perustoimeentulotuki

Perustoimeentulotukea haetaan Kelasta.

Oikeus perustoimeentulotukeen ratkaistaan tekemällä laskelma tuloista, varoista ja menoista. Laskelmassa tuloja ovat kaikki hakijan tai perheen käytettävissä olevat nettotulot ja varat. Nettotulot tarkoittavat tuloja, joista on vähennetty verot.

Perusosan määrä yksin asuvalle on 504,06 euroa vuonna 2021.

Alla linkki perustoimeentulotukilaskuriin:

https://asiointi.kela.fi/Toimeentulotuen_internetlaskenta/alku.faces

Lisää perustoimeentulotuesta voi tutustua alla olevasta linkistä:

<https://www.kela.fi/toimeentulotuki-nain-haet>

Täydentävä toimeentulotuki

Jos pienituloisella on erityisiä menoja, joita perustoimeentulotuki ei kata, kunnan sosiaalitoimisto voi harkintansa mukaan myöntää täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea.

Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää

- asumisesta aiheutuviin menoihin, joihin ei voi saada perustoimeentulotukea.
- menoihin, jotka aiheutuvat pienituloisen itsensä tai hänen perheensä erityisistä tarpeista tai olosuhteista, jotka katsotaan tarpeellisiksi toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi.

Ehkäisevä toimeentulotuki

Kunta voi lisäksi myöntää ehkäisevää toimeentulotukea, joka liittyy usein sosiaalityöhön. Kunta myöntää sitä harkintansa mukaan. Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoitus on edistää pienituloisen itsensä tai perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta.

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa:

- turvaamaan asumista
- lieventämään vaikeuksia, jotka aiheutuvat taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä
- edistämään muulla tavoin itsenäistä elämää.

Täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta saa lisätietoa kunnan sosiaalitoimistosta.

Lisää täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta voi tutustua alla olevasta linkistä:

<https://www.kela.fi/toimeentulotuki-kokonaisuus>

Seurakunnan diakoniatyö

Avustustoiminta

Seurakunnan diakoniatyö on kirkkojen seurakuntien järjestämää sosiaalista palvelu- ja avustustyötä.

Asumisen turvaamiseen, sekä pienehköihin terveyden ja sairaudenhoito kuluihin voi mahdollisesti erityisen painavin perustein saada kertaluonteisesti avustusta diakoniasta.

Järjestöt

KDR tekee kiinteää yhteistyötä avustusjärjestöjen ja säätiöiden kanssa mm. **Tukikummit - säätiö.**

<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/diakonia/taloudellinen-avustaminen/kirkon-diakoniarahasto>

Muita järjestöjä, säätiöitä ja yhdistyksiä, jotka tekevät avustustyötä diakonian ja KDR:n kanssa:

<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/diakonia/taloudellinen-avustaminen/kirkon-diakoniarahasto/muita-avustusjarjestoja-ja-saatioita>

Kirkon diakoniarahasto = KDR

KDR:n keskeinen tehtävä on avustaa yhteistyössä seurakuntien kanssa yllättäviin taloudellisiin vaikeuksiin tai hätätilanteisiin joutuneita perheitä ja yksityishenkilöitä

Yksityishenkilö ei voi suoraan asioida Kirkon diakoniarahaston kanssa, vaan hänen on sovittava tapaaminen paikallisseurakunnan diakoniatyöntekijän kanssa.

Kolmikantamalli (akordi)

Kaikille sopivaa mallia neuvottelukäytännöistä ei ole olemassa. Velkojien kanssa neuvoteltaessa tulee huomioida asiakkaan historia, nykyinen tilanne ja tulevat näkymät. Siten maksuehdotukset ja niihin usein liittyvät akordiesitykset voivat olla hyvinkin erilaisia. Esim. jos velka on vanha ja siihen on kertynyt paljon korkoja ja perintäkuluja, tai velka on vanhenemassa lyhyen ajan sisällä, on suositeltavaa neuvotella akordista tai jos velassa on useita yhteisvastuullisia voi esittää velan pääluvun mukaista osittamista jne.

(Akordi = sopimus velkojan ja velallisen välillä velan osittaisesta anteeksi antamisesta tai kohtuullistamisesta.)

Tapauskohtaisesti voidaan miettiä myös mahdollisuutta ja tarvetta hakea avustusta. Seurakunnilla, eri järjestöillä, säätiöillä ja rahastoilla on erilaisia avustusmuotoja. Kirkon diakonian avustusta haetaan oman seurakunnan diakoniatoimistosta. Avustuksen hakijalta ei edellytetä kirkkoon kuulumista. Avustustahot pystyvät harvoin ja vain erityisen painavin perustein myöntämään avustusta vuokratiloihin ja sakkoihin. Velkatilanne saatetaan saada hallintaan, jos velkojat luopuvat osasta saataviaan ja osa tarvittavasta rahasta saadaan avustuksena, jolloin asiakas pystyy itse maksamaan jäljelle jäävän velkamäärän. Diakonia voi edellyttää, että ensisijaisesti haetaan täydentävää toimeentulotukea ja vasta tämän jälkeen voidaan miettiä mahdollista avustusta.

Maksuvara

Velkajärjestelyvaihtoehtoja pohdittaessa selvitetään velallisen maksukyky. Se on saman tyyppinen kuin toimeentulotuen normilaskelma.

Pääsääntöisesti kaikki velallisen tulot huomioidaan, poikkeuksena mm. toimeentulotuki. Hyväksyttävä meno liittyy asiakkaan asumiseen, työhön, sairauden hoitoon, perheen elatukseen tai muihin näihin rinnastettaviin pakollisiin menoihin. Muut kuin edellä mainitut menot asiakas maksaa elinkustannusnormista.

Maksuvaran laskennassa on merkitystä sillä, onko pari avio- tai avoliitossa. Aviopareilla menot lasketaan yleensä heidän tulojen mukaisessa suhteessa menoeräksi hakijalle ja avoparilla menot lasketaan puoliksi, kuitenkin poikkeuksena on yhteisten lasten menoerien jakaminen tulojen suhteessa menoeräksi avoparille.

Tiedossa olevat maksuvara vaikuttavat olosuhdemuutokset huomioidaan maksuvaralaskelmassa maksuohjelmasuoritusten kuukausierien suuruudessa. Maksuvaraporrastuksia tehdään esim. lasten ikääntymisen mukana tuomien muutosten vuoksi (mm. päivähoito-, kerho-, opiskelu-, lapsilisä- ja elatusmaksut). Maksuvara vaikuttaa tulevaan ratkaisumahdollisuuteen.

Asiakkaan maksukyky voi olla eri kuin hänen laskennallinen maksuvaransa.

Kolme maksuvaraesimerkkiä kuukausittaisista menoista

Yksittäistaloudessa elävä työtön työnhakijan maksuvara

Tulot

Menot

Kelan työmarkkinatuki 33,78 € x 21,5/vrk – vero	581,01€	Vuokra 560€ + vesimaksu 20€/kk	580€
Asumistuki	223€	Sähkö (siirto 20€ ja kulutus 30€)	50€
		Lääke- ja sairaudenhoito	30,05€
		Välttämättömät elinkustannukset (ruoka, puhelin/netti, harrastukset)	540€
Yhteensä	804,01€	Yhteensä	1200,05€
Maksuvara	- 396,04€		

Avoliitossa elämän hakijan maksuvara

Ei lapsia. Menot lasketaan puoliksi.

Tulot

Menot

Kelan työmarkkinatuki 33,78€ x 21,5/vrk – vero	581,01€	Vuokra 660€ + vesimaksu 20€/kk= 1/2	340€
Asumistuki	-	Sähkö (siirto 20€ ja kulutus 30€) = 1/2	25€
		Lääke- ja sairaudenhoito (henkilökohtainen kulu)	30,05€
		Välttämättömät elinkustannukset (ruoka, puhelin/netti, harrastukset)	455€
Yhteensä	581,01€	Yhteensä	850,05€
Maksuvara	- 269,04€		

Avoliitossa elävän hakijan maksuvara

Ei lapsia. Puoliso palkkatyössä. Menot lasketaan tulojen mukaisessa suhteessa. Hakijan kuukausittainen tulo on 581,01€/kk, hakijan aviopuolison kuukausittainen käteen jäävä palkkatulo on 2100€/kk. Aviopuolisoiden yhteen laskettu kuukausittainen käteen jäävä tulo on 581,01€ + 2100€ = 2681,01€/kk. Hakijan prosentuaalinen osuus avioparin yhteisistä nettotuloista on 21,67%.

Tulot**Menot**

Kelan työmarkkinatuki 33,78€ x 21,5/vrk - vero (työmarkkinatuki päivässä x päiviä keskimääräisesti kuukaudessa – oma vero%)	581,01€	Vuokra 860€ + 40€ vesi/kk Hakijan osuus vuokrasta on 21,67%	195,03€
Asumistuki	-	Sähkö (siirto 40€ ja kulutus 50€) Hakijan osuus sähköstä on 21,67%	19,50€
		Lääke- ja sairaudenhoito (henkilökohtainen kulu)	30,05€
		Välttämättömät elinkustannukset (ruoka, puhelin/netti, harrastukset)	455€
Yhteensä	581,01€	Yhteensä	699,58€
Maksuvara	+ 118,57€		

Häätö

Häätöprosessi

Vuokranantajalla on oikeus purkaa vuokrasopimus, jos vuokranmaksu laiminlyödään. Yleensä purkaa lähdetään tekemään, kun vuokrat ovat rästissä 2–3 kuukauden ajalta.

- Vuokrasopimus on purettava aina kirjallisesti. Vuokranantaja toimittaa vuokralaiselle vuokrasuhteen purkamisilmoituksen.
  - Häätö on yleensä vielä estettävissä sopimalla rästin poismaksusta.
- Häätöperustetta voi hakea tuomioistuimelta, jos maksukehotuksista huolimatta vuokratästejä ei hoideta pois.
  - Häätöpäätöksellä vuokralainen veloitetaan muuttamaan asunnosta (muuttovelvoite) ja suorittamaan vuokranantajalle maksamatta olevat vuokrat (maksuvelvoite).
  - Vuokranantaja ei voi laittaa häätötuomiota täytäntöön itse, vaikka muuttovelvoitetta ei noudatettaisi.
  - Vuokranantaja voi pyytää apua ulosottoviranomaiselta, joka voi häätää asukkaan.
  - Ulosottoviranomainen voi myös tyhjentää asunnon vuokralaisen omaisuudesta.
- Ulosottoimet käynnistetään tuomioistuimesta saadulla häätöperustepäätöksellä.
  - Ulosottomies lähettää vuokralaiselle muuttokehotuksen, jossa ilmoitetaan muuttopäivä ja kehoitus omaisuuden poiskuljettamiseen. Yleensä aikaa muuttaa vapaaehtoisesti annetaan muutama viikko.
  - Häädölle on mahdollista saada lykkäystä. Asiasta päättää ulosottomies ja/tai vuokranantaja.
- Jos häädettävä ei ole poistunut tiloista viimeistään ilmoitettuna muuttopäivänä, häätö toimitetaan häädettävän omalla kustannuksella viipymättä muuttopäivän jälkeen. Tiloista poistetaan häädettävät ja siellä oleva omaisuus.
  - Häädettävän poissaolo ei estä häädön toimittamista.
  - Tiloissa oleva arvoton ja vähäarvoinen omaisuus hävitetään.
  - Arvokas, ulosmittausarvoinen omaisuus otetaan talteen ja ulosmitataan.
  - Häädetyt ulosmitattu omaisuus voidaan myydä ja varat kohdistavat velkojen hoitoon.
  - Häädetyllä on oikeus noutaa talteen otettu ja ulosmitattu omaisuus viimeistään myyntiä edeltävänä päivänä, jos hän suorittaa häädöstä aiheutuneet täytäntöönpanokulut ja ulosottomaksun.
  - Henkilökohtainen omaisuus otetaan talteen. Sen saa noutaa veloituksetta. Tuollaista omaisuutta ovat esim. valokuvat ja asiakirjat.

Häätöprosessi omistusasunnosta:

Asunto-osakeyhtiö voi ottaa osakkaan asunnon hallintaansa maksamattomien yhtiövastikkeiden vuoksi enintään kolmen vuoden ajaksi.

- Asiasta päättää taloyhtiön yhtiökokous.
  - Yhtiökokouksen päätös asunnon hallintaan ottamisesta ei vielä sellaisenaan oikeuta käytännön täytäntöönpanotoimiin.
- Yhtiökokouksen päätökselle tulee hakea ja saada tuomioistuimen vahvistus ennen kuin asunnon hallintaan ottamisen prosessi voidaan käynnistää ulosoton kautta.
  - Tuomioistuimen vahvistettua yhtiökokouksen päätöksen voi osakkeen haltuunottoprosessin käynnistämistä pyytää ulosottoviranomaiselta.
- Muilta osin prosessi on samanlainen kuin vuokralaista häädettäessä.

Ulosottoviranomainen tekee häätötoimituksesta pöytäkirjan. Siinä kuvataan toimituksen kulku ja kerrotaan, miten omaisuuden suhteen on menetelty. Siinä mainitaan mm. kuinka pitkään häädetyt talteen otettua henkilökohtaista omaisuutta säilytetään ja mistä omaisuus on noudettavissa.

Yleistä asiaa veloista

Millaisia velkoja

Jo pelkästään sana velka voi tarkoittaa eri asiaa eri asiakkaiden mielestä. Toisille velka tarkoittaa, niitä maksuja, jotka on edenneet ulosottoon ja toisille niitä laskuja, mitkä ovat vaan maksamatta.

Alla listattuna esimerkkejä; millaisia velat voivat olla.

Velkoja voivat olla:

- Vuokrat (rästivuokrat nykyisestä asunnosta aiheuttaa häätöuhan ja vanhat rästivuokrat saattavat estää uuden asunnon saamisen)
- Sakot ja korvaukset valtiolle (muuntokelpoitet sakot voidaan muuntaa vankeusrangaistukseksi)
- Rikoksista aiheutuneet korvausvaateet yksityishenkilölle
- Elatusmaksut (pienituloisen asiakkaan mahdollista hakea Kelata anteeksi taannehtivasti 12 kuukauden ajalta ja erityisen painavista syistä vielä pidemmältä ajalta)
- Verovelat
- Sähkö- ja vesilaskut
- Kotivakuutus
- Auton liikennevakuutus
- Vuotuinen ajoneuvovero

- Puhelin- ja nettiliittymämaksut
- Kulutusluotto- sekä luottokorttivelka
- Maksamattomat erääntyneet laskut (terveyskeskus ja sairaalalaskut, osamaksut)
- Perintäyhtiöiden lähettämät laskut
- Lainan lyhennykset (opintolaina, asuntolaina, muu laina esim. autolaina)
- Takausvelka (yhteisvastuullisessa velassa niin ns. päävelallinen kuin takaa(t), kaikki vastaavat velasta yhdessä)
- Laina yksityishenkilöltä (tarvitaan kirjallinen velkakirja)
- Muut velat (tarvitaan kirjallinen velkakirja)

Velkatilanteen selvittäminen

Velkatilannetta voi selvittää erilaisista asiakirjoista, mm. rästiin jääneistä laskuista, maksuhuomautus- ja perintäkirjeistä, tiliotteilta, luottokorttilaskuilta, velkojalta suoraan, velkojien saldotodistuksilta ja ulosoton listoilta. Ns. epävirallisia velkoja ei saa unohtaa, vaikka niistä ei olisi virallisia velka-asiakirjoja.

Sama velka voi esiintyä listoilla useita kertoja, koska velkojalla on mahdollisuus uudistaa ulosoton perintätoimet maksamattoman, voimassa olevan velan osalta. Velkojen määrä ei siksi selviä suoraan laskemalla listoilla olevien velkojen summat yhteen.

Miltään yksittäiseltä taholta ei saa suoraan kaikkia asiakkaan velkatietoja, ns. velkatietorekisteriä ei ole olemassa, eli käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jokaiselta velkojalta, pitää pyytää saldotodistus erikseen.

Velkojen selvittämisessä tarvitaan näitä tietoja:

- Ulosottotodistus (Kts. sivu 39, Käytännön ohje velkojen selvittämiseksi)
- Saldotodistusten tilaaminen (jokaiselta velkojalta erikseen (sivu 39))
- Verovelkatodistus (Kts. sivu 42)
- Luottotietorekisteriote (Kts. sivu 43)

Saldotodistus voidaan tilata maksutta kerran vuodessa.

Korot ja luoton perustamiskustannukset, kulut

1.6.2013 (vanha laki)

Jos luoton määrä tai luottoraja on alle 2 000 euroa, luottosopimuksen mukainen luoton todellinen **vuosikorko** saa olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä. Hyödykesidonnaiseen luottoon tätä pykälää sovelletaan kuitenkin vain, jos kuluttajalla on luottosopimuksen nojalla myös oikeus nostaa rahavaroja. Korkoon lasketaan mukaan myös kaikki muut lainakulut.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130207>

1.9.2019 (uusi laki)

Syyskuun 1. päivänä 2019 pikavippien korkokatto muuttuu niin, että vuotuinen nimelliskorko tulee olemaan 20 prosenttia. Lisäksi luottojen muiden kulujen katoksi tulee 150 euroa vuodessa. Ennen 1.9.2019 lain mukaan korkokatto on alle 2 000 euron luotoissa 50 prosentti

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190596>

Väliaikainen korkokatto

Kuluttajasuojalakiin astui voimaan väliaikainen muutos 1.7.2020 alkaen. Muutos asetti kuluttajille myönnettäville vakuudettomille lainoille tilapäisesti 10 %:n nimellisen korkokaton.

Hallitus on hyväksynyt uuden lakiehdotuksen, joka on sisällöltään pääosin vuoden 2020 väliaikaisen korkolain mukainen. Väliaikaisen korkokaton aikana nostetun luoton korko saa siis olla enintään 10 %. Kyseessä on nimellinen korko.

Uuden lain voimassaoloaika on 1.1.2021 – 30.9.2021

Väliaikainen lakimuutos ei koske ennen lain voimaantuloa nostettuja luottoja, joiden osalta pitäydytään sopimuksen mukaisessa korkoprosentissa. Pyydämme asiakkaitamme huomioimaan myös, että väliaikaisen korkokaton voimassaolon päätyttyä väliaikainen korko muuttuu automaattisesti asiakkaan luottosopimuksen mukaiseksi koroksi.

1.7.-31.12.2020 välisenä aikana tehdyt nostot ja niistä jäljellä oleva avoin luottosaldo eivät kuulu uuden väliaikaisen korkolain piiriin. Näiden osalta siirrytään 1.1.2021 sopimuksen mukaiseen korkoon.

Perintä ja perintäkeinot

- Laskun jäädessä maksamatta, velkojalla on oikeus saada saatavalle **viivästyskorkoa**.
  - Kun laskussa on eräpäivä, viivästyskorko alkaa eräpäivästä. Muissa tapauksissa korkoa voidaan alkaa periä kuukauden kuluttua siitä, kun yritys on lähettänyt laskun tai muulla tavalla vaatinut maksua.
  - 2020 viivästyskorko 7%
- 1. **maksumuistutus** 14 päivää eräpäivästä, kulu **enintään 5€**
- 2. maksumuistutus 14 päivää 1. maksumuistutuksesta, kulu enintään 5€

Maksumuistutuksesta ei vielä seuraa maksuhäiriömerkintää.

- Velkoja voi siirtää laskun perintätoimiston perittäväksi tai jatkaa perintätoimia itse. Ensimmäisen **maksuvaatimuksen kulut voivat olla yhteensä enintään 14 – 50€ pääomamäärän mukaan. Toisen maksuvaatimuksen kulut voivat olla enintään puolet ensimmäisen maksuvaatimuksen kulujen enimmäismäärästä**. Useammasta kuin kahdesta maksuvaatimuksesta saa kuluja vaatia vain, jos lähettämiseen on ollut erityistä aihetta ja maksuvaatimuksessa eritellään perintätoimet ja kerrotaan lähettämisen erityinen syy.
- Velkojan kanssa samaan konserniin kuuluva perintätoimisto tai velkojan perintää suorittava aputoiminimi voi omien velkojensa perinnässä vaatia maksuvaatimuksesta enintään 5€.

Maksuvaatimuksesta ei seuraa vielä maksuhäiriömerkintää. Maksamaton kuluttajaluotto voi 60 päivän viivästyksen jälkeen aiheuttaa *maksuhäiriömerkinnän*, jos asiasta on maininta luottosopimuksessa. Lisäksi velalliselle on vähintään 21 päivää ennen lähetettävä maksukehotus, jossa tämä uhka on mainittu.

- **Yhteensä perintäkulut** voivat olla samaan asiaan liittyen **60 – 210€** pääomamäärän mukaan.
- Enimmäismääriä suuremmat perintäkulut on pystyttävä perustelemaan.
- Suoraan **ulosottokelpoisen saatavan** perinnästä saa vaatia **perintäkuluina enintään 51€**, jota ei voi ylittää, vaikka perintä olisi ollut poikkeuksellisen vaikeaa.

Velallisella on oikeus pyytää kuluttajasaatavan perinnän keskeyttämistä ja asian siirtämistä oikeudelliseen perintään. Perinnän keskeytystä voi pyytää kuitenkin vasta, jos saatava on kokonaisuudessaan eräännytynyt. Velallisen on tehtävä keskeytyspyyntö yleensä kirjallisesti.

Keskeytyspyynnöstä huolimatta perintää voidaan jatkaa, mutta jatkossa siitä aiheutuvia kuluja ei voida enää periä velalliselta. Velkojan tulee tiedottaa asiasta myös velalliselle. Keskeytyspyynnön

estämättä velalliselle saa toimittaa sellaisia kehotuksia ja ilmoituksia, joita velkojalta lain mukaan edellytetään maksuhäiriötiedon ilmoittamiseksi, vanhentumisen katkaisemiseksi tai muuten velkojan oikeuksien säilyttämiseksi.

- **Maksusuunnitelman** teosta voi periä enintään 50€ kuluja.
- Velkoja voi hakea käräjäoikeudesta yksipuolisen **velkomustuomion**, kulut ovat pääomasta ja työllistämismäärästä riippuen 110 - 250€.
- Jos lasku on maksuvaatimuksen tai -vaatimusten jälkeen edelleen maksamatta, eikä maksusuunnitelmasta ole sovittu, velkoja tai perintätoimisto saattaa viedä asian oikeuteen saadakseen tuomion, jonka perusteella velkaa voidaan periä viranomaistoimin.
- Velkomuskanne on mahdollista nostaa ilman edellä mainittuja perinnän menettelyitä. Jos saatava on kuitenkin siirretty ammattimaiselle perijälle, sen on lähetettävä kirjallinen maksuvaatimus ennen velkomuskanteen nostamista tuomioistuimessa.
- Valtion ja kuntien saatavat ja pakolliset vakuutusmaksut ovat yleensä ulosmitattavissa ilman oikeuden päätöstä. Näitä ovat esim. sakot, verot, kunnalliset pysäköintimaksut, liikennevakuutusmaksut, terveyskeskusmaksut ja sosiaalitoimen asiakasmaksut. Siksi näistä ei tule YVK-maksuhäiriömerkintää luottotietorekisteriin. Sen sijaan niistä voi aiheutua ns. estemerkintöjä luottotietorekisteriin (UMV/UMS).
- Velkomustuomiosta tulee luottotietoihin 3- tai 4-vuotinen maksuhäiriömerkintä YVK (YVK = velka on vahvistettu tuomioistuimessa yksipuoliseksi velaksi).
- Velan voi velkomustuomion jälkeen siirtää perittäväksi ulosottoon.
- Jos ulosotto saa perityksi suorituksia asiakkaalta, osa peritystä summasta menee **taulukkomaksuun**, (2,5 – 210€).
- Ulosoton jatkuttua kaksi vuotta ja maksettuaan taulukkomaksuja sinä aikana 18 kuukaudelta ei taulukkomaksuja enää oteta.
- Osasta velka asioista ei mene taulukkomaksua, kuten elatusmaksut.
- Palkan ulosmittauksen sijaan ulosottomiehen kanssa voi tehdä suoran maksusopimuksen.

Lisätietoja perintäkuluista mm. www.kkv.fi

Vapaaehtoinen perintä ja oikeudellinen perintä

Vapaaehtoinen perintä

Vapaaehtoista perintää säätelee perintälaki, joka määrittelee kuluttajasaatavien perintäkulujen enimmäismäärät ja aikarajat. Laskun perintä etenee yleensä kahden viikon jaksoissa. Mitä enemmän aikaa on kulunut alkuperäisestä eräpäivästä, sen suuremmaksi kulut muodostuvat.

Kaksi viikkoa eräpäivän jälkeen velkoja voi lähettää maksumuistutuksen. Toisen maksumuistutuksen velkoja saa lähettää kahden viikon kuluttua ensimmäisen maksumuistutuksen eräpäivästä. Maksumuistutuskulu saa olla enintään 5 euroa/muistutus. Jos et maksa laskua tässä vaiheessa, se yleensä siirtyy perintätoimistoon. Usein alkuperäinen laskuttaja siirtää saatavansa suoraan perintätoimistoon heti alkuperäisen eräpäivän mentyä ohi. Perintätoimistolla on oikeus periä maksumuistutuskulujen lisäksi erillisiä maksuvaatimuskuluja ja siksi laskun siirryttyä perintään velkamäärä kasvaa nopeasti.

Neljän viikon kuluttua alkuperäisestä eräpäivästä perintäyhtiö saa lähettää ensimmäisen maksuvaatimuksen. Perintäkulu riippuu alkuperäisen velan määrästä.

Alkuperäinen velka Perintäkulu

alle 100 euroa	14 euroa
100 -1000 euroa	24 euroa
yli 1000 euroa	50 euroa

Kuuden viikon kuluttua alkuperäisestä eräpäivästä perintätoimisto saa lähettää toisen maksuvaatimuksen, jossa perintäkulut ovat puolet ensimmäisen vaatimuksen kuluista, eli 7, 12 tai 25 euroa. Perintäkuluja saa vaatia yleensä enintään kahdesta maksuvaatimuksesta. Useammasta kuin kahdesta maksuvaatimuksesta saa kuluja vaatia vain, jos lähettämiseen on ollut erityistä aihetta. Tällöin maksuvaatimuksessa on eriteltävä perintätoimet ja kerrottava lähettämisen erityinen syy.

Tässä vaiheessa perintää velan määrä on noussut alkuperäisestä summasta jo kymmenillä euroilla, mutta toistaiseksi olet selvinnyt ilman maksuhäiriömerkintää. Jos sinulla on maksukykyä, kannattaa tehdä maksusuunnitelma perintätoimiston kanssa, jotta velkamäärä ei enää tästä kasva. Perintätoimistolla on oikeus veloittaa maksusuunnitelman laatimisesta 20-50 euroa riippuen velan ja maksuerien määrästä.

Perinnän kokonaiskuluille on saman velan osalta määrätty enimmäismäärät. Enimmäismäärät ovat:

Alkuperäinen velka Perintäkulu enintään

alle 100 euroa	60 euroa
----------------	----------

100-1000 euroa	120 euroa
yli 1000 euroa	210 euroa

Enimmäismäärän saa ylittää vain silloin, jos perintä on perustellusti ollut poikkeuksellisen vaikeaa.

Oikeudellinen perintä

Kun alkuperäisestä eräpäivästä on kulunut vähintään kahdeksan viikkoa ja toisesta maksuvaatimuksesta on kulunut kaksi viikkoa, velkoja tai perintätoimisto voi hakea saatavalleen kärjäoikeudelta tuomion. Velkaa voidaan tämän jälkeen periä ulosottoteitse.

Perintäyhtiölle aiheutuu kuluja haastehakemuksen tekemisestä kärjäoikeudelle. Kulut veloitetaan velalliselta, jolloin velan määrä nousee kerralla reippaasti. Vaikka velkasi on siirtynyt kärjäoikeuden käsiteltäväksi, voit vielä tässä vaiheessa välttyä maksuhäiriömerkinnältä maksamalla koko velkasumman oikeudenkäyntikuluneen. Jos et pysty maksamaan koko summaa, voit yleensä tehdä perintäyhtiön kanssa maksusopimuksen ja maksaa saatavan erissä. Tällöin et voi enää välttyä maksuhäiriömerkinnältä, mutta vältät asian siirtämisen ulosottoon. Nämä oikeudenkäyntimaksut lisäävät velan määrää 110-240 euroa velan suuruudesta riippuen.

Kärjäoikeus lähettää sinulle vastauspyynnön velkojasi tekemään haastehakemukseen. Jos velka on aiheellinen ja riidaton, kärjäoikeus antaa yksipuolisen tuomion, josta seuraa maksuhäiriömerkintä luottotietoihin. Tuomio on peruste sille, että velkaa voidaan periä ulosotossa.

Tämän jälkeen ulosottomies lähettää vireilletuloilmoituksen, jossa on velkaa koskevat tiedot sekä maksukehotus. Jos et pysty vapaaehtoisesti maksamaan velkaa, tulojasi joudutaan ulosmittaamaan. Myös omaisuuttasi voidaan ulosmitata velkojen maksamiseksi. Lisäksi ulosotto veloittaa sinulta toimenpidemaksuja. Velallisen toimeentuloa varten ulosmittaamatta jätetään aina suojaosuus. Suojaosuutta laskettaessa huomioidaan samassa taloudessa asuvat ja velallisen elatuksen varassa olevat perheenjäsenet.

Valtion tai kunnan perimät maksut ja pakolliset vakuutusmaksut ovat yleensä ulosmitattavissa ilman oikeuden päätöstä eli ne ovat suoraan ulosottokelpoisia. Tällaisia ovat esimerkiksi sakot, verot, kunnalliset pysäköintimaksut, liikennevakuutusmaksut sekä terveyskeskuksen ja sairaanhoitopiirin potilasmaksut. Jos maksat velat ulosotosta tulevalla maksukehotuksella, näistä veloista ei tule maksuhäiriömerkintää.

Velkojen vanhentuminen

Yleinen velan vanheneminen

Velka vanhentuu, jos velkoja ei lakiin tai sopimukseen perustuvan ajan kuluessa peri tai käytä oikeutta velan saamiseksi.

Vanhentumisaika on kolme vuotta tavaran luovutuksesta tai velan erääntymisestä, jos eräpäivä on ennalta velallista sitovasti määrätty ja viisi vuotta, jos velasta on annettu lainvoimainen tuomio tai velalle on olemassa muu ulosottoperuste.

- Velan yleinen vanhentuminen katkeaa esim. kun velkoja ja velallinen sopivat maksujärjestelystä tai velkoja vaatii suoritusta esim. lähettämällä maksuhuomautus tai perintäkirjeen velalliselle tai velkoja toimittaa asian ulosmitattavaksi. Tällöin yleinen vanhentumisaika alkaa alusta.
- Julkisoikeudellisten velkojen vanhenemismääräaika ei voi pidentää katkaisutoimilla.

Velkojen lopullinen vanhentuminen

- Julkinen velka vanhenee viiden vuoden kuluttua sitä seuranneen vuoden alusta, kun velka on määrätty tai maksuunpantu ja muussa tapauksessa sitä seuranneen vuoden alusta, kun velka on erääntynyt.
- Ulosottoperusteiset velat vanhentuvat lopullisesti 15 vuodessa ulosottoperusteen antamisesta.
- Jos ulosottoperusteisen velan velkoja on yksityishenkilö, ns. luonnollinen henkilö tai korvaussaatava on rikosperusteista, josta velallinen on tuomittu vankeusrangaistukseen tai yhdyskuntapalveluun, velka vanhenee lopullisesti vasta 20 vuodessa.
- Jos velkojalla on pantti- tai pidätysoikeus velallisen omaisuudesta ennen kuin velka on vanhentunut, eli omaisuutta on ulosmitattu tai jos saatava on valvottu konkurssissa, julkisessa haasteessa taikka kiinteistön pakkohuutokaupassa ennen velan vanhentumista, velan vanhentuminen ei estä velkojaa saamasta suoritusta tästä omaisuudesta kertyneistä varoista, joten näistä saadut varat voidaan käyttää toimen aikana muutoin vanhentuneisiin velkoihin.

2015 vuoden alusta tuli voimaan säännös velan lopullisesta vanhentumisesta laskurästeihin tai vastaaviin liittyen, missä vanhentuminen lasketaan velan erääntymisestä. Vanhentumisaika on yleensä 20 vuotta, mutta velkojan ollessa ns luonnollinen henkilö vanhentumisaika on 25 vuotta. Säännötä sovelletaan osin taannehtivasti. 2015 lain tullessa voimaan, voidaan vanhentumisajasta katsoa olevan kulunut enintään 15 vuotta. Siten velkoja voi periä vanhoja saataviaan lain voimaantulon jälkeen vielä 5 tai 10 vuotta.

Velallisella on oikeus pyytää ns. vapaaehtoisen perinnän keskeyttämistä ja oikeudellisten toimien käynnistämistä. → Luottotietoihin tulee merkintä ja velka muuttuu ulosottokelpoiseksi.

Luottotietorekisteri yleistä asiaa

Luottotietorekisteriote

Henkilöluottotietoja voidaan tarkistaa tietyin edellytyksin:

- Luoton myöntäminen
- Luotonvalvonta
- Perinnän suunnittelu
- Vastuuhenkilöasema (yrityksen tai vastuuhenkilön arviointi)
- Huoneenvuokrasopimus
- Työnhakijan tai työntekijän arviointi
- Viranomaisen lakiin perustuva tiedonsaantioikeus tai viranomaistuen myöntäminen
- Takaus tai pantin anto
- Sopimusehtojen määrittely, jos sopimuksen tekemisestä ei voi kieltäytyä
- Todistus velvoitteiden hoitokyvystä ja rahanpesun ehkäiseminen

Lisäksi luottotietoja saa kysyä henkilön nimenomaisella omalla suostumuksella. Luottotietoja kysyneen tahon nimi näkyy vain asiakkaalle itselleen luottotietorekisteriotteella (12 kk).

Luottotietoihin rekisteröidään erilaisia tietoja ja merkintöjä: mm. luottokortteihin liittyvät maksuviiveilmoitukset (LKP), tuomioistuimen vahvistamat velat (tuomittu yksipuoliseksi velaksi (YVK)), velallisen toteaminen varattomaksi ulosottomenettelyssä (UMV ja UMS), osamaksukaupan ehtojen laiminlyönti (OSP), käräjäoikeuden vahvistama velkajärjestely (HVP), yrityksen konkurssi (KKV) ja edunvalvonnan merkinnät (esim. HAE). Nämä merkinnät näkyvät kaikille luottotietoja tarkistaville tahoille.

Merkinnät näkyvät luottotietorekisterissä eripituisia aikoja, mm. maksuhäiriömerkinnät ovat 2 – 4-vuotisia, konkurssiasiat yleensä 5 vuotta.

- Esim. YVK-merkintä näkyy luottotiedoissa 3 vuotta, jos merkintä on ainut. Ensimmäinen merkintä muuttuu 4-vuotiseksi, jos rekisteriin tulee uusi maksu.
  - Tuomioistuin vahvistaa velan yksipuoliseksi velaksi vain yhden kerran, siten YVK-merkintä on kertaluontoinen.
- Jos velka on ulosotossa, eikä asiakkaalla ole varoja sen maksamiseen tai ulosmittaukselle on jokin muu syy, voi ulosottoviranomainen palauttaa velan takaisin velkojalle, jolloin luottorekisteriin tulee merkintä ulosmittausyrityksessä todetusta varattomuudesta. Tällainen estemerkintä UMV ja UMS näkyy luottotiedoissa 3 vuotta.

- Kun ulosmittausta on tehty kahden vuoden aikana vähintään 18 kuukautta, luottotietorekisteriin voi laittaa merkinnän pitkäkestoisesta ulosmittauksesta (UMP) kolmeksi vuodeksi.
- Samaa velkaa voidaan yrittää periä tuloksetta useamman kerran, siksi siihen liittyviä varattomuus- tai muu estemerkinntöjä voi olla luottotietorekisteriotteella useampia.

HUOM! Luottotietorekisteriotteella näkyvät ”merkintä poistuu” kohdassa mainitut päivämäärät ilmoittavat ajankohdan, jolloin merkintä poistuu luottotietorekisteri-otteelta, ajankohta ei liity velan vanhentumiseen.

Kun merkinnän aiheuttanut velka maksetaan pois, on mahdollista saada Referenssi-merkintä, eli ”maksettu”-merkintä luottotietorekisteriotteelle tai merkintä kokonaan pois tai sen poistuminen nopeutuu.

- UMV merkintään saa kytketyksi maksettu tiedon – saattaa vaikuttaa merkinnän poistamisaikatauluun
- UMS merkinnän saa pois, kun pystyy osoittamaan ulosottoon, että velka, mihin merkintä liittyy, on kokonaan maksettu pois tai vanhentunut.
- UMV ja UMS merkinnät poistetaan tai ajantasaistetaan ulosoton toimesta, mutta osin heiltä tulee pyytää toimeen ryhtymistä
- YVK ja muut vastaavat merkinnät voi oikaista tai ajantasaistaa mm. toimittamalla luottotietorekisterin ylläpitäjälle velkojalta saatu saldotodistus, josta ilmenee velan loppuun maksaminen tai tieto velan lopullisesta vanhentumisesta
- Esim. YVK merkintää ei kuitenkaan yleensä saa kokonaan pois, vaikka velka olisi maksettu, mutta merkinnän viereen voi saada kirjatuksi tiedon velan loppuun maksamisesta tai merkinnän ylläpitoaikaan saattaa voida vaikuttaa.

Merkintöjen putsaaminen on velallisen vastuulla.

Mikäli asiakas sairastaa peli- tai ostosriippuvuutta tai kaksisuuntaista mielialahäiriötä ja sairaus aiheuttaa velkaantumista, voi asiakkaalle kertoa OLK-merkinnästä. Oma luottokielto merkintä saattaa suojella häntä lisävelkaantumiselta. Merkinnän laittaminen perustuu asiakkaan omaehtoiseen merkinnän laittoon ja on siten vapaaehtoisuuteen pohjautuva ja sen voi siten myös itse halutessaan poistaa.

- OKL-merkinnän laitto on maksullinen Suomen Asiakastieto Oy:n rekisteriin ja maksuton Bisnode Finland Oy:n rekisteriin.

Lisäksi on mahdollista kieltää omien henkilötietojen käyttö suoramarkkinointitarkoituksiin.

Lisää suoramarkkinointikiellosta voi tutustua tästä linkistä: <https://www.kkv.fi/Tietoa-ja-ohjeita/markkinointi-ja-menettely-asiakassuhteessa/suoramarkkinoinnin-kieltaminen/>

Käytännön ohje velkojen selvittämiseksi

Saldotodistusten tilaaminen

Saldotodistus tarvitaan kaikilta niiltä velkoja tahoilta, missä velkaa voi olla. Saldotodistus tarvitaan kaikista veloista:

- Luottotietorekisteriotteelta, ulosoton listoilta, maksumuistutuksilta, perintäkirjeistä, tiliotteelta jne. saa vinkkejä tahoista, joilla saatavaa voi olla. Nuo asiakirjat eivät ole yksinään yleensä riittäviä dokumentteja.

Velkojen kokonaisvaltaisessa selvittämisessä tarvitaan nämä:

- Luottotietorekisteriote, luottotietojen selvittämiseksi
- Verovelkatodistus, verovelkojen selvittämiseksi
- Ulosottotodistus, ulosotossa aktiiviperinnässä (tällä hetkellä) ja passiiviperinnässä (menneisydessä) olevista/olleista veloista lista
- Saldotodistus kaikilta velkojilta (myös ulosotontodistuksella olevilta velkojilta erikseen)
  - Saldotodistuksesta tulee näkyä mm alkuperäinen velan syntyajankohta, alkuperäinen määrä, jäljellä oleva saldo eriteltyinä pääoma-, kulu- ja korkotiedoin, kanssavastuullisten tiedot, vakuudet yms. asiat.

www.elary.fi/vaateri- sivustolta asiakirjoista löytyy päivitetty velkojen yhteystietoluettelo:

http://www.elary.fi/wp-content/uploads/2020/04/8.4.2020_Velkojen-yhteystiedot.pdf

Mikäli haluaa **selvittää vain velkamäärän**, voi lähettää alla oleva sähköpostimallin velkojille

Hei,

Olen selvittämässä velkatilannettani. Pyydän teitä lähettämään saldotodistuksen saatavistanne minulle postitse kotiin.

Koko nimi (tarvittaessa mainitse myös entiset nimet), henkilötunnus, virallinen osoite

Terveisin

Lähettäjän tiedot, (nimi ja osoite ja puhelin numero)

Jos hakee **virallista velkajärjestelyä käräjäoikeudesta** tai velan syntyajankohdassa tai muissa kohdissa on epäselvyyttä, kannattaa saldot tilata alla olevalla tekstillä.

- Lisää alla olevaan malliin tiedot; velallisen nimi, henkilötunnus, osoite ja päivämäärä toiveet.

TIETOPYYNTÖ TALOUDELLISEN TILANTEEN SELVITTÄMISTÄ VARTEN

Tilanteen selvittämistä varten pyydämme lähettämään alla eriteltyt tiedot kaikista veloista, joissa on osallisena

Sukunimi, Etunimi, 2 nimi (XXXXXX-XXXX) ja/tai yrityksen nimi / y-tunnus

Lähetäkää vastauksenne XX.XX.2021 mennessä osoitteeseen xxx tai xxx@xxx.fi

- 1) saatavan peruste, eräpäivä, pääoma, korko sekä perintä- ja täytäntöön-panokulut eriteltynä saldopäivälle x.x.2021
- 2) velan asianumero
- 3) velan lopullisen vanhentumisen päivämäärä ja peruste
- 4) velan vakuudet sekä käsityksenne vakuuden arvosta
- 5) kanssavelalliset sekä heidän osoitteensa tai henkilötunnukset
- 6) maksuyhteystiedot
- 7) sähköinen prosessiosoite
- 8) muut tarpeelliset tiedot:
  - luovutte saatavasta tai teillä ei ole saatavaa
  - olette siirtänyt saatavan toiselle velkojalle
  - alkuperäisen velkojan nimi, jos velkoja on vaihtunut
  - tieto mahdollisesta täytäntöönpanoperusteesta
  - ajankohta, jolloin velka on syntynyt

Tietopyyntö perustuu yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 11 b §:ään.

Ystävällisin terveisin,

Lähetäjän tiedot (nimi, puhelinro, jos tilaajana sama kuin saldotietojen saaja)

Ulosottodistus (velallisen ulosottoasiat) yleistä asiaa

Ulosotosta pitäisi saada kolme listaa eri atk-kannan takia.

Listalta näkyy mm.

- Ulosotossa parhaillaan perittävänä olevat velat
- Ulosotossa joskus perittävänä olleet velat, joihin on aiemmin ulosmittauksella saatu suorituksia ja ne on maksettu pois
- Velat, joihin suoritusta ei ole saatu ja velka on palautettu takaisin alkuperäiselle velkojalle perittäviksi
- Lopullisesti vanhentuneet velat, joita ei voida enää periä

Sama velka voi esiintyä listoilla useita kertoja, koska velkojalla on mahdollisuus uudistaa ulosoton perintätoimet maksamattoman, voimassa olevan velan osalta. Velkojen määrä ei siksi selviä suoraan laskemalla listoilla olevien velkojen summat yhteen.

Ulosottoperusteen maksuvelvoite on täytäntöönpanokelpoinen yleensä 15 vuoden ajan. Määräaika on 20 vuotta, jos velkoja on ns. yksityinen henkilö tai kyseessä on korvaussaatava, mikä perustuu rikokseen, josta velallinen on tuomittu vankeuteen tai yhdyskuntapalveluun. Määräaika lasketaan siitä, kun yksipuolinen tuomio taikka lainvoimaiseksi tullut tuomio tai muu lopullinen ulosottoperuste on annettu. (Esim. YVK: kts käräjäoikeuden päiväys.) Jos edellä tarkoitettun määräajan kuluessa saatavan perimiseksi on toimitettu ulosmittaus varallisuudesta, määräajan umpeen kuluminen ei estä maksun saamista ulosmitatuista varoista.

Ohje ulosottodistuksen saamiseksi

1.12.2020 toimintansa aloittanut uusi virasto, **Ulosottolaitos**, on muodostettu aiemmin toimineista 22 ulosottovirastosta ja Valtakunnanvoudinvirastosta.

Uudistuksen jälkeen paikallisten ulosottovirastojen ja Ahvenanmaan maakunnanvoudinviraston aiemmin hoitamat ulosoton täytäntöönpanotehtävät siirtyivät Ulosottolaitoksen hoidettavaksi.

Yhteystiedot ulosottoasioissa

Puhelin: 029 56 58800

Asiointisähköposti: ulosotto.uo@oikeus.fi

Jos käytössäsi on asiointitili, ulosotto lähettää luettelon tuonne tilillesi. Sieltä luettelon voi ohjata esimerkiksi velkaneuvojalle tai tulostaa paperiversioksi. Jos ei halua ulosottolistan menevän asiointitilille, tulee asia mainita tilauksen yhteydessä ja pyytää listaa esim. lähetettäväksi kotiin paperisena.

Alla malli ”velallisen ulosottoasiat” - tulosteiden tilaamiseksi:

Hei!

*Olen selvittämässä velkatilannettani velkajärjestelyn hakemiseksi.
Pyydän teitä lähettämään tiedot sekä vanhasta, että uudesta
kannasta ulosotossa olleista/olevista asioista minulle kotiin.*

Koko nimi, henkilötunnus, virallinen osoite

Terveisin

*Lähettäjän tiedot, (nimi ja puhelin numero, jos sama kuin otteiden
saaja ei muita yhteystietoja tarvita*

Verovelkatodistus

<https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/yhteystiedot-ja-asiointi/asioi-verkossa/verovelkatodistuksen-tilaaminen/>

www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/yhteystiedot-ja-asiointi/asioi-verkossa/verovelkatodistuksen-tilaaminen/

- Täytä: Henkilötunnus ja oma nimi.
- Valitse: Haluan todistuksen kerran
- Paina: Lähetä-toimintoa.

Luottotietorekisteriote

Luottotietorekisteriä pitää yllä 2 eri tahoa;

- Suomen Asiakastieto Oy, omatieto@asiakastieto.fi, PL 16, 00581 HELSINKI
- Bisnode Finland Oy, asiakaspalvelu@bisnode.com, Kumpulantie 3, 00520 HELSINKI

Otteen saa maksutta 12 kk jaksoissa, kun sen pyytää postitse, sähköpostilla tai käy hakemassa. Pankkitunnuksilla tilattaessa ote on maksullinen.

Ota kopio henkilötodistuksesta, ajokortista, passista tai kuvallisesta Kela- kortista ja kirjoita siihen tai sähköpostiin; **“Pyydän saada maksuttoman luottotietorekisteriotteen itsestäni”**. Lisää päiväys, allekirjoitus, nimen selvennys, henkilötunnus, osoite.

Jos vastauksen haluaa sähköpostiin, sitä pitää pyytää ja mainita sähköpostiosoite.

Luottotietorekisteriote toimitetaan rekisteritiedon mukaiseen osoitteeseen.

Jos sen haluaa muuhun kuin ns. viralliseen osoitteeseen, tulee sitä pyytää erikseen. Pyyntö tulee perustella, miksi haluaa tiedon tuohon poikkeavaan osoitteeseen.

Velkojen järjestely keinoja

Suorat sopimukset velkojien kanssa

Kokonaisvelkojen järjestelyiden lisäksi voidaan tehdä väliaikaisia, yksittäisiä velkoja tai velkojia koskevia ratkaisuja, esim. velan maksun kiireellisyyden vuoksi.

Vaihtoehtoja on useita:

Esim. kun asiakkaalla on jäänyt laskuja maksamatta tai lainojen kuukausierät ovat rästiintyneet, on yritettävä neuvotella uudesta maksusuunnitelmasta velkojan kanssa.

- Neuvotella voi lainan kuukausierän maksun pienentämisestä ja takaisinmaksuajan pidentämisestä.
- Luottoja voidaan yrittää yhdistellä ja siten pienentää kuluja, korkoa voidaan yrittää madaltaa tai väliaikaisesti maksaa vain korkoa ja kuluja.

Esim. Keskitytään maksamaan vuokravelka pois asunnon säilyttämiseksi tai muunnettavissa olevat sakot vankeusrangaistuksen välttämiseksi. Tärkeää on tiedottaa tilanteesta muille velkojille.

Uusista maksusopimuksista tulee aina tehdä kirjallinen sopimus.

Huom.

Joskus asiakkaan velkoina on laskurästejä, joihin olisi ollut mahdollisuus saada, asiakkaan muu tilanne huomioiden, esim. toimeentulotukea tai avustusta seurakunnalta. Tällaisten tilanteiden estämiseksi tukien saantimahdollisuudet on hyvä kerrata asiakkaalle aika ajoin, jos taloudellinen tilanne on tiukka. Myös harkinnanvaraisen toimeentulotuen saanti mahdollisuudet ovat hyvä selvittää mm vanhoihin terveydenhoitomenoihin.

Sosiaalinen luototus

Yleiset ehdot

Osassa kaupunkeja on käytössä sosiaalisen luoton hakumahdollisuus. Luotto on tarkoitettu pienituloisille ja vähävaraisille kyseisen paikkakunnan asukkaille, joiden ei ole mahdollista saada pankista lainaa. Luotto sosiaalihuoltoon kuuluvaa luotonantoa, jonka tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä, ylivelkaantumista ja niiden aiheuttamia haittoja sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista.

- Lainan saaminen edellyttää takaisinmaksukykyä.
- Sosiaalista luottoa ei voida myöntää, mikäli asiakkaan tulona ovat ainoastaan toimeentulotuki tai vastaavansuuruiset tulot, eli yleensä asiakkaalla tulee olla työ- tai eläketuloja.
- Perusturvaan kuulumaton tai vastaava varallisuus tulee yleensä realisoida ja hyödyntää velkojen maksamisessa ensisijaisesti.
- Luottoa ei myönnetä, jos säästämisen velvoittaminen on kohtuullista tai sosiaalisesta luotosta huolimatta asiakkaalle jäisi järjestelemättömiä velkavastuita.
- Sosiaalisella luotolla voidaan maksaa pois vanhoja velkoja sekä tehdä pieniä kodinhankintoja.

Lisätietoja sosiaalisesta luototuksesta saa mm Sosiaali- ja terveysministeriön sivuilta:

<https://stm.fi/toimeentulo/sosiaalinen-luototus>

Sosiaalinen luototus (Helsinki, Kerava, Vantaa, Salo, Turku)

Helsinki

Sosiaalinen luotto on tarkoitettu Helsingissä vakinaisesti asuville pienituloisille ja vähävaraisille henkilöille, joilla ei esimerkiksi vakuuksien puuttumisen tai maksuhäiriömerkinnän vuoksi, ole mahdollisuutta saada muuta kohtuuehtoista luottoa. Sosiaalisen luoton myöntäminen edellyttää, että hakija pystyy maksamaan luoton takaisin. Myönnettävän luoton määrä on **enintään 15000 €**, päätöstä tehtäessä huomioidaan kaikki velat ja vastuut. Sosiaalista luottoa myönnetään henkilölle, jolla on muuta tuloa, kun perustoimeentulotuki, paitsi jos perustoimeentulotuen tarve johtuu ulosotosta. Luoton myöntämisen esteenä voi olla myös, jos henkilöllä on realisoitavaa omaisuutta tai hänelle on käräjäoikeuden vahvistama velkajärjestely. Sosiaalinen luototus on lakiin perustuvaa toimintaa.

Lisää tietoa Helsingin sosiaalisesta luotosta saat alla olevasta linkistä:

<https://www.hel.fi/sote/fi/palvelut/palvelukuvaus?id=2937>

Helsingin alueellisten palvelupisteiden yhteystiedot löydät alla olevasta linkistä:

https://www.hel.fi/static/sote/sosta/esitteet/Sosiaalineuvonta_esite_100x210_fi_netti.pdf

Kerava

Sosiaalinen luototus on tarkoitettu Keravalla vakinaisesti asuville pienituloisille ja vähävaraisille henkilöille, joilla ei eri syistä, esimerkiksi vakuuksien puuttumisen tai maksuhäiriömerkinnän vuoksi, ole mahdollisuutta saada muuta kohtuuehtoista luottoa.

Pääsääntöisesti sosiaalista luottoa ei myönnetä yritystoimintaan eikä henkilölle, jolla on voimassa oleva yksityishenkilön velkajärjestelyn maksuohjelma. Luottoa ei pääsääntöisesti myöskään myönnetä toimeentulotukea saavalle henkilölle tai opiskelun kustannuksiin.

- **Luoton määrä 1000€- 10 000 € (yli 5000 € luottoja myönnetään vain poikkeustapauksissa)**
- **Korko 0,50% (2018)**
- **Ei muita toimitusmaksuja tai muita kuluja**
- **Luoton takaisinmaksuaika on enimmillään viisi (5) vuotta**
- **Kuukausittainen takaisinmaksuerä on vähintään 20 €**
- **Sosiaalista luottoa haetaan ottamalla yhteyttä Keravan kaupungin sosiaalisen luoton sosiaaliohjaajaan**

Lisää tietoa Keravan sosiaalisesta luotosta saat alla olevasta linkistä:

<https://www.kerava.fi/palvelut/PublishingImages/sosiaali-perhepalvelut/toimeentulotuki/Sosiaalinen%20luototus.pdf>

Keravan sosiaalitoimen yhteystiedot löydät alla olevasta linkistä:

<https://www.kerava.fi/palvelut/sosiaali-perhepalvelut/ajankohtaista>

Vantaa

Sosiaalisen luototuksen tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista. Luototus voi olla yksi keino edistää sinun ja perheesi itsenäistä suoriutumista. Ota yhteyttä, jos sinulla on vuokratästejä tai muita painavia syitä saada luotto ennen kuin tilanne kriisiytyy.

- **Sosiaalisen luoton määrä on 200 € - 10 000 €.**
- **Laina-aika on korkeintaan viisi vuotta.**
- **Kuukausierä on vähintään 20€ .**
- **Yrittäjille ja opiskelijoille sosiaalista luottoa myönnetään vain poikkeustapauksissa.**

Lisää Vantaan sosiaalisesta luotosta, sekä yhteystiedot saat alla olevasta linkistä:

https://www.vantaa.fi/terveys-ja_sosiaalipalvelut/sosiaalinen_tuki_ja_toimeentulo/sosiaalinen_luototus

Salo

Sosiaalinen luototus on tarkoitettu Salossa vakituisesti asuville pienituloisille ja vähävaraisille henkilöille, joilla ei ole mahdollisuutta saada pankista normaalia luottoa (pankin todistus luottokelpoisuudesta).

- **Sosiaalisen luoton määrä on 200€ - 5000€**
- **Laina-aika enintään 5 vuotta**
- **Luotosta peritään 12 kuukauden Euribor-viitekorko ilman asiakaskohtaista marginaalia**
- **Kuukausittainen takaisinmaksuerä on vähintään 20 euroa**

Lisää Salon sosiaalisesta luotosta, sekä yhteystiedot saat alla olevasta linkistä:

<https://www.salo.fi/sosiaalijaterveyspalvelut/toimeentulojasosiaalinentuki/sosiaalinenluotto/>

Turku

Sosiaalisin perustein myönnettävä luototus on yksi vaihtoehto ratkaista taloudellisia ongelmia, estää ylivelkaantumista ja syrjäytymistä sekä tukea itsenäistä pärjäämistä yhteiskunnassa.

- Sosiaalisen luoton määrä on 200 € - 15 000 €
- Laina-aika enintään 5 vuotta
- Luotosta peritään Suomen Pankin vahvistama viitekorko
- Luoton takaisinmaksuajalle hakijalla tulee olla vakiintuneet tulot ja menot.

Lisää Turun sosiaalisesta luotosta, sekä yhteystiedot saat alla olevasta linkistä:

<https://www.turku.fi/sosiaalinen-luototus>

Takuusäätiön pienlaina

On tarkoitettu erityisesti pienituloisille, mutta maksukykyisille ihmisille, jotka eivät saa muualta kohtuuhintaista luottoa.

- Laina voi olla 200 € - 2000 €
- Laina-aika enintään 2 vuotta
- Kokonaiskorko on 1.1.2019 alkaen 4,25 prosenttia eikä lainasta peritä muita kuluja.
- Kuukausierä on oman maksukyvyyn mukainen
- Maksuhäiriömerkintä ei estä pienlainan saamista, jos velat on jo maksettu tai hoidat velkoja kuukausittain
- Pienlaina ei voi saada, mikäli sinulla on voimassa oleva yksityishenkilön tai muu velkajärjestely tai kunnan sosiaalinen luotto

Lisää Takuusäätiön pienlainasta, sekä yhteystiedot saat alla olevasta linkistä:

<https://www.takuusaatio.fi/palvelumme/takuusaation-pienlaina>

Takuusäätiön takaus

Järjestelylaina on pankkilaina, jolla monet eri velat maksetaan pois. Voit hakea lainaan takausta Takuusäätiöstä, jos sen saamisen esteenä on esimerkiksi vakuuksien puuttumisen tai maksuhäiriömerkintä. Perintä tai ulosotto tai maksuhäiriömerkinnät eivät ole esteenä, kunhan takauksen saamisen ehdot täyttyvät.

- **Takausmäärä on 2000 € - 34000 € (reaalivakuudettomat velat)**
- **Pariskunnan hakiessa takausta yhdessä on takauksen enimmäismäärä 45000 €**
- **Takuusäätiön myöntämä takaus on kestoaltaan sama kuin pankista otettava järjestelyluotto mihin takaus tulee. Takaus voi olla enintään 8 vuotta, laitostaustaisilla takaus usein myönnetään lyhemmäksi ajaksi.**
- **Elämäntilanteen ja olosuhteiden pitää olla riittävän vakiintuneita, mikä tarkoittaa yleensä säännöllisiä tulo ja menotietoja ja maksuvaran täytyy riittää koko järjestelyluoton/takauksen kestoajan**
- **Maksukykyä arvioidaan laskemalla niin sanottu maksuvara**
- **Hakemuksen käsittelyaika on (2020 heinäkuussa) n. 5 kuukautta**
- **Takaushakemus voi tehdä internetissä pankkitunnuksilla**
- **Apua Takuusäätiön takaushakemuksen tekoon saa maksutta Oikeusaputoimistojen talous- ja velkaneuvonnasta**

Lisää Takuusäätiön takauksesta, maksuvara- ja lainalaskuri, sekä yhteystiedot löydät tästä linkistä:

<https://www.takuusaatio.fi/palvelumme/takuusaation-takaus>

Yksityishenkilön velkajärjestely käräjäoikeuden vahvistamana

Viimesijaisena velkojen järjestelykeinona on hakea lakisääteistä yksityishenkilön velkajärjestelyä oman kotipaikan käräjäoikeudelta. Oikeusaputoimistosta löytyvä maksuton talous- ja velkaneuvonta avustaa hakemuksen laatimisessa.

- Tavoitteena on, että velkajärjestelyn hakija hankkii tarvittavat dokumentit ja selvitykset hakemuksen tekemiseksi ja sen liitteiksi (Kts. liiteluettelo)

Tuomioistuin joko hylkää tai antaa velkajärjestelylle aloittamispäätöksen. Lisäksi käräjäoikeus vahvistaa maksuohjelman kaikkien velkajärjestelyn piiriin kuuluvien velkojen järjestelemiseksi. Käräjäoikeus voi painavin perustein myös muuttaa aiemmin vahvistettua maksuohjelmaa.

- Velkajärjestely on yleensä mahdollista saada vain kerran elämässä. Vain erityisin painavin perustein, esim. vakava kriisitilanne, voi olla peruste saada velkojen järjestely käräjäoikeudesta uudestaan.
- Velkojilla on lausumaoikeus järjestelyn hausta, mutta lain nojalla tuomari voi tehdä velkajärjestelyn aloittamispäätöksen velkojien vastustuksesta huolimatta. On ehdottoman tärkeää reagoida, mikäli käräjäoikeudesta tulee vastine tai lausumapyyntö. Vastinepyynnössä on rajoitettu vastauksenantoaika ja vastineen/lausuman voi tehdä oikeustieteellisen koulutuksen saanut henkilö, talous- ja velkaneuvoja tai muu alan asiantuntija/ammattilainen, jolla on käräjäoikeuden antama hyväksyntä lausuman antoon. Jos vastinetta ei toimiteta käräjäoikeuteen määrätyssä ajassa on seurauksena usein hylky. Hylkypäätöksen jälkeen tulee olosuhteiden muuttua siten, että hyllyn aiheuttanut syy tai peruste poistuu tai olosuhteissa tapahtuu sellaisia olennaisia muutoksia mitkä ovat huomioon otettavia painavia perusteita arvioida tilanne uudelleen.

Jos velkajärjestelyn hausta tehdään aloittamispäätös, voidaan velkajärjestelyhakemuksen mukana ollut maksuohjelmaehdotus vahvistaa samassa yhteydessä. Jos velkajärjestelyhakemuksen osalta velkojat ovat lausuneet esim. velkojen saldoista siten, että tiedot ovat olleet virheellisiä hakemuksen allekirjoitus ajankohtana tai saldotiedot ovat vanhentuneet (yli 6 kk vanhoja) tai velallisen olosuhteissa on tapahtunut käsittelyn aikana olennaisia muutoksia, tehdään maksuohjelmaehdotus uudelleen. Sen tekee joko talous- ja velkaneuvoja tai selvittäjä käräjäoikeuden määräyksen mukaisesti. Jos velkajärjestelyhakemuksen mukana ei ole ollut maksuohjelmaehdotusta, se tehdään viimeistään tässä vaiheessa käräjäoikeuden määräämän tahon toimesta. Kuten velkajärjestelyhakemus, myös maksuohjelmaehdotus lähetetään lausuttavaksi kaikille osapuolille sekä velalliselle, velkojille, kanssa velallisille, pantinantajille ym asian osaisille. Kaikilla on oikeus ilmaista näkemyksensä maksuohjelmaehdotuksesta. Mikäli jokin taho vastustaa ehdotusta tulee velalliselle vastine/lausumapyyntö. Vastineessa on määräaika mihin mennessä lausuma tulee olla pyytäjällä. Tarvittavat lausunnoista aiheutuvat korjaukset tehdään maksuohjelmaehdotukseen ja uusi ehdotus lausutetaan kaikilla tahoilla tai mikäli muutos on ollut vähäinen, maksuohjelmaehdotus toimitetaan käräjäoikeuteen vahvistettavaksi.

Käräjäoikeus vahvistaa maksuohjelmaehdotuksen, minkä jälkeen osapuolilla on oikeus ilmaista tyytymättömyytensä 7 päivän kuluessa päätöksestä. Valituslupaa haetaan käräjäoikeudelta. Valitus tehdään hovioikeuteen.

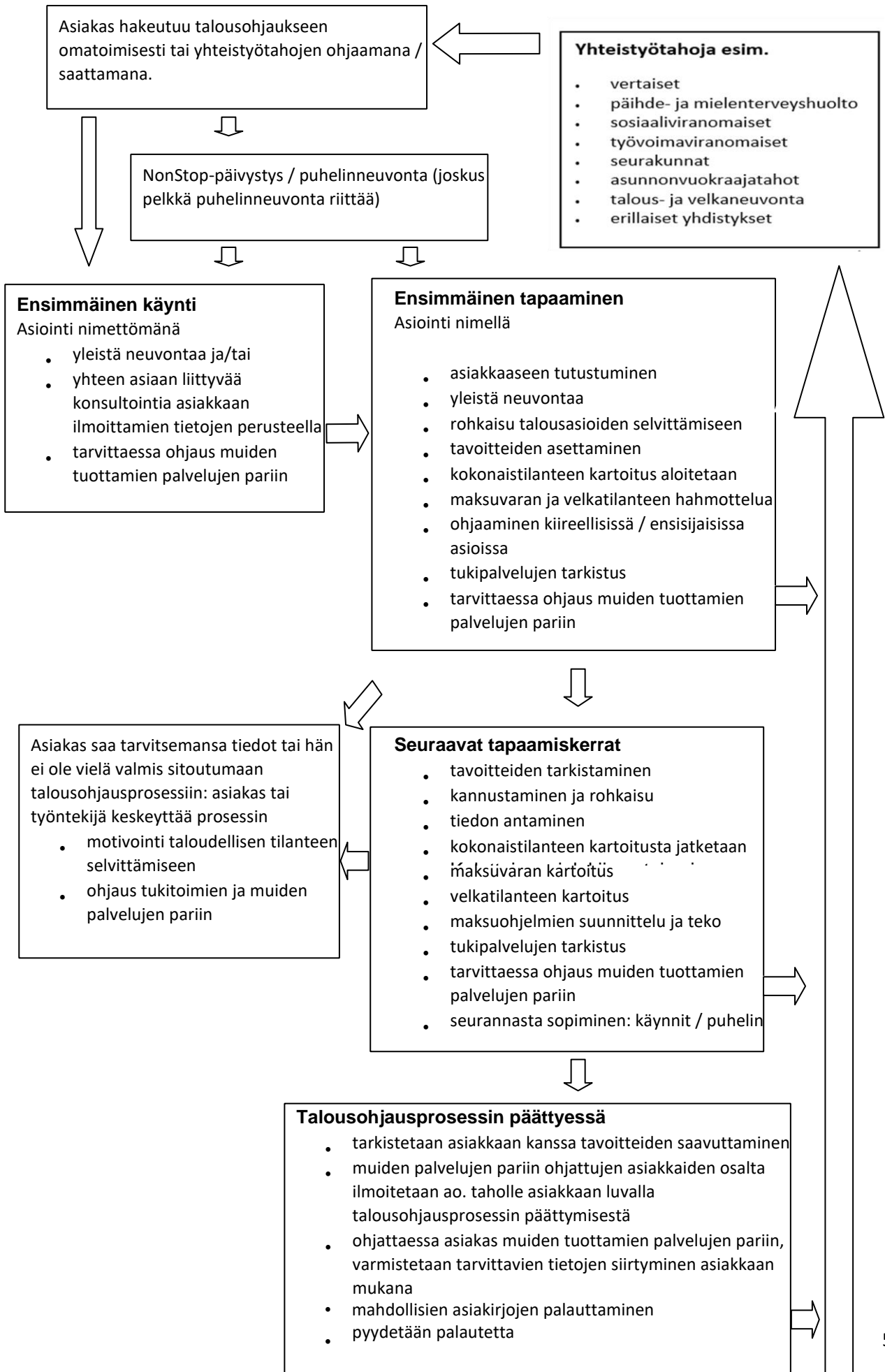
- Maksuohjelman kestoaika on yleensä 3 vuotta, kun velallisella on maksuvaraa, eikä kyse ole omistusasunnon säilyttävästä maksuohjelmasta, eikä velkajärjestelyn aloittamiselle ole ollut ns. esteitä.
- Maksuohjelman kestoaika on 5 vuotta kun velallisella on maksuvaraa eikä kyse ole asunnon säilyttävästä maksuohjelmasta ja velkajärjestelyn aloittamiselle on ollut este, esim. velkojat ovat vastustaneet velkajärjestelyn aloittamista velkaantumisen kuluneesta vähäisestä ajasta tai velkaantumisen syistä tai tavasta hoitaa taloutta.
- Velkajärjestely voidaan esteestä huolimatta myöntää, jos siihen on painavia syitä ottaen huomioon erityisesti velkaantumisen kulunut aika, velallisen toimet velkojen maksamiseksi ja muut velallisen olosuhteet sekä velkajärjestelyn merkitys velallisen ja velkojien kannalta.
- Maksuohjelman seuranta-aika on yleensä 5 vuotta, jos velalliselle ei synny laskennallista maksuvaraa ja/tai kyseessä ei ole velallisen omistusasunnon säilyttävä maksuohjelma tai velallisella on jo ollut velkajärjestely (este) tai velkojat perivät rikosperusteisia velkoja (este) tai velkajärjestely on aloitettu muista esteistä huolimatta.
  - Tässä vaihtoehdossa ei makseta maksuohjelman kuukausieriä, jos maksuohjelman keston aikana tulot eivät nouse siten, että syntyy lisätilitysvelvollisuutta.
- Asunnon säilyttävässä velkajärjestelyssä maksuohjelman kestoaika voi olla jopa yli 10 vuotta.
- Aikaan vaikuttaa mm. maksuvara, asunnon arvo ja kokonaisvelkatilanne.
- Asuntolainaa ei yleensä voida järjestellä poiketen huomattavasti voimassa olevasta maksuaikataulusta.
- Vain asunnon arvon ylittävää tai pantitonta asuntolainaa voidaan akordoida.
- Maksuvaran täytyy riittää sekä järjestellyn asuntolainan ja muille veloille maksettavan vähimmäiskertymän maksamiseen.
- Jos maksuohjelman tekijäksi määrätään selvittäjä, pidentyy maksuohjelman kestoaika 3-6 kuukautta. Selvittäjän palkkion maksaa velallinen tai valtio tai molemmat yhdessä.
- Kaikkiin tuomioistuimen velkajärjestelyihin liittyy lähes poikkeuksetta ns. lisätilitysvelvollisuus. Lisätilitysvelvollisuutta seurataan koko maksuohjelman ajan. Asunnon säilyttävissä velkajärjestelyissä ensimmäisten 5 vuoden aikana lisätilityskertymää saavat yleensä vain ns. tavalliset velkojat (C-velat). Sen jälkeen lisätilitys kohdentuu asuntolainalle. Nuo lisätilitykset saattavat vaikuttaa siihen, että maksuohjelmassa määrätty asuntolainaa tulee maksetuksi nopeammin pois, kuin alkuperäinen vahvistettu maksuohjelman kestoaikataulu on ollut. Tuolloin tulee tarve muuttaa vahvistettua maksuohjelmaa sen päättämiseksi aiemmin.
- Jos velallisen nettotulot nousevat vahvistettuun maksuohjelmaan verraten vuositasolla olennaisesti, **(2021 vuoden nettotulojen raja on 2003 €)**, kun tuloista on vähennetty tulojen hankkimisesta aiheutuneet lisääntyneet kulut, on velallisen tilittävä tuon määrän ylittävästä tulosta puolet velkojille kuukausittaisen maksuohjelmasuoritusten lisäksi nk. lisätilityksenä. Lisääntyneistä tuloista saa ensisijaisesti huomioida negatiivisen maksuvaran ennen lisätilitysvelvollisuuden syntymistä. Lisätilitystä laskettaessa, huomioidaan myös

- edellisen vuoden jälkivero/veronpalautus joko menoerävähennyksenä tai lisäntyneenä tulona.
- Jos koko maksuohjelman aikana velallinen saa kertaluonteisen suorituksen esim. perinnön, lahjan tai korvauksen, syntyy lisätilitysvelvollisuus, jos määrä yksin tai yhdessä muiden suoritusten kanssa ylittää 1.000 €. Tällöin velallisen on maksettava velkojille 1.000 € ylittävä osa yhteenlasketusta määrästä velkojille, velkojen saatavien suhteessa kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun velallinen sai varat haltuunsa.
- Vahvistettujen maksuohjelman kuukausierien ja/tai lisätilitysvelvollisuuden laiminlyönti oikeuttaa velkojan rauettamaan velkajärjestelyn. Rauettamisen myötä velat palaavat takaisin perintään korkoineen. Maksuohjelman rauettamista voi hakea vain maksuohjelman aikana. Laiminlyödyt kuukausierät voidaan laittaa perittäväksi ulosottoon.
- Jos velallisen olosuhteet ja sen myötä maksuvara muuttuu olennaisesti painavin perustein, voi käräjäoikeus muuttaa maksuohjelmaa velallisen tai velkojan hakemuksesta. Muutosta on haettava maksuohjelman aikana.
- Ensisijaisesti tulee yrittää sopia vahvistettujen maksuohjelmaerien maksamisesta suoraan velkojien kanssa. Mikäli velkojat eivät suostu tarvittaviin kohtuullisiin muutoksiin tai maksuaika venyy olennaisen pitkäksi tarvittavien muutosten vuoksi tai muutokset ovat kohtuuttoman raskaat velalliselle, muutosta voi hakea käräjäoikeuden kautta.

Lisätietoa mm. yksityishenkilön velkajärjestelyn esteistä ja edellytyksistä löytyy sivulta www.kkv.fi.

YKSILÖASIAKKAIDEN PROSESSINOMAINEN TALOUSOHJAUS KAAVIO

Seuraavalla sivulla olevaa kuvaa on muokattu (alkuperäinen kuva Kalliola settlementti: talousohjausopas) kuvaamaan asiakkaan polkua Vaateri- talousohjauksessa.

Velkajärjestelyhakemuksen yksi tarvittavista liitteistä on velallisen kirjoittama velkahistoria. Alla kuvitteellinen velkahistoria esimerkiksi.

Velkahistoriani

” Olen 41-vuotias kahden lapsen äiti. Lapsuuteni oli rikkinäinen ja turvaton. Molemmat vanhempani käyttivät päihteitä. Rahat olivat aina loppu. Esimerkkiä raha-asoiden hoidosta en vanhemmiltani saanut. Muutin jo 17-vuotiaana pois kotoa. Tapasin pojan ja aloimme seurustelemaan. Yritin suurtalouskokki opintojeni ohessa tehdä myös osa-aikaista työtä, mutta tämä kävi minulle liian raskaaksi. Siksi hain Kelan takaamaa opintolainaa, mikä kohdentui elämisen kuluihin. Poikaystäväni opiskeli myös ammattikoulussa, joten toimeentulomme oli niukkaa. Koska poikaystäväni oli vilkas seuramies, viikonloput menivät suureksi osaksi viinanhuuruudessa koheltamisessa. Viimeisenä opiskeluvuoteni huomasin olevani raskaana. Opintoni jäivät kesken. Yllätysraskaudesta huolimatta rakastamme esikoispoikaamme erittäin paljon. Arki vauvan kanssa oli kuitenkin raskasta ja poikaystäväni opinnot jäivät myös kesken. Taloudellisesti meillä oli todella tiukkaa. Emme osanneet hakea kaikkia meille kuuluvia avustuksia ja tukia ajoissa, joten saimme asunnostamme häädön. Samaan aikaan poikamme vielä ollessa vaippaikäinen, tulin taas raskaaksi. Suoraan sanottuna ilo tyttärestä jäi vähäiseksi, koska tyttäreemme kärsi kolikista. Kukaan meistä ei nukkunut kunnolla ensimmäiseen neljään kuukauteen. Meinasin tulla hulluksi raskaan arjen ja unettomuuden takia. Tämä kaikki johti siihen, että poikaystäväni löysi uuden naisen ja jätti meidät. Jäin parikymppisenä kahden vaippaikäisen lapsen yksihuoltajaksi. Samaan aikaan sairastuin masennukseen.

Kaikki asiat kaatuivat päälleni. Asuin liian kauan liian kalliissa asunnossa, joten sain taas häädön. Sossun avustamana sain mielenterveyskuntoutujille tarkoitetun tukiasunnon. Masennuksen vuoksi tuet jäivät hakematta ja velkaannuin lisää. Jouduin lainaamaan ystäviltä rahaa, jotta lapseni saivat kuun lopussa ruokaa. Tapasin tulevan aviomieheni mielenterveystoimistossa. Suhteemme eteni pikavauhtia. Miehelläni oli myös ennestään omia lapsia. Elimme tukien ja avustusten varassa suurena uusioperheenä. Meidän molempien mielenterveysongelmat vaikuttivat vahvasti työkykyymme. Olimme sossun tarkkailussa. Pystyin juuri ja juuri pitämään lapset ilman, että heidät huostaanotettiin. Tästä suurin kiitos kuuluu miehelleni. Suureksi surukseni mieheni sai äkillisen sydänkohtauksen ja hän menehtyi. Jäin kahdenlapsen yh-äidiksi, kun mieheni lapset muuttivat takaisin äidilleen.

Arki on ollut aina rankkaa. Elän edelleen minimituloilla, yhden kotona vielä asuvan nuoren kanssa. Tuloni eivät riitä vanhojen velkojeni maksamiseen, vaikka kuinka olen yrittänyt. Olen ollut pitkiä jaksoja sairaspäivärahalla. Minulle on yritetty hakea sairaseläkettä, mutta valitettavasti en ole sitä saanut. Nyt vuosien jälkeen olen päässyt kuntouttavaan työhön Toivo-nimiseen työttömille tarkoitettuun päiväkeskukseen. Teen 4 h päivässä tiistaisin ja torstaisin pannunalusia.

Minulla ei ole koulutusta eikä oikein työkokemustakaan, joten työllistymiseni on vaikeaa. Työllistymisen mahdollisuuksiin vaikuttaa edelleen masennukseni. Sen takana on osasyynä velkatilanteeni, mikä ahdistaa ja heijastuu mm nukkumiseen. Velkani ovat vanhoja. Uutta velkaa minulle ei ole syntynyt. Velkajärjestelyyn pääsyllä olisi minulle suuri merkitys kuntoutumiseni kannalta. Ilman sitä en saa talouttani hallintaan. Nöyrin mielin toivon siksi pääseväni velkajärjestelyyn”.

15.1.2021 Velkamäki

Venla Velkanen (kuvitteellinen tarina)

LÄHTEET:

STEA (Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskus). Viitattu 15.1.2021
Kalliolan settlementti 2009, Talousohjausopas. Viitattu 15.1.2021
Kalliolan settlementti: Aktivoiva talousohjaus -projektin (2005 – 2009) loppuraportti. Viitattu 15.1.2021
Helsinki, Kerava, Vantaa, Salo ja Turun kaupunkien kotisivut. Viitattu 15.1.2021
Kela. Viitattu 15.1.2021
THL. Viitattu 15.1.2021
A-Klinikka. Viitattu 15.1.2021
Takuusäätiö. Viitattu 15.1.2021
www.elary.fi/vaateri-2/. Viitattu 15.1.2021
www.kkv.fi. Viitattu 15.1.2021
www.stm.fi. Viitattu 15.1.2021
www.finlex.fi. Viitattu 15.1.2021
www.evl.fi. Viitattu 15.1.2021
www.asianajajaliitto.fi. Viitattu 15.1.2021
www.oikeus.fi. Viitattu 15.1.2021
www.finlex.fi. Viitattu 15.1.2021
www.vero.fi. Viitattu 15.1.2021
www.peluuri.fi. Viitattu 15.1.2021
www.mieli.fi. Viitattu 15.1.2021
www.tukinet.net. Viitattu 15.1.2021
www.hoitoaverkossa.fi. Viitattu 15.1.2021
www.suomenklubitalot.fi. Viitattu 15.1.2021
www.oikeusrekisterikeskus.fi. Viitattu 15.1.2021